

OPERA

2013. március
április

Aliya, Lili
és Jessica

Verdi és Wagner

I love Erkel

Lukács Gyöngyi
Brickner Szabolcs
Szegedi Csaba
Oroszlán Szonja

MOZDULJ KI A VÁROSBÓL!

VADONATÚJ VOLVO V40 CROSS COUNTRY

A vadonatúj Volvo V40 Cross Country tökéletes társ azok számára, akik szeretnék egy csipetnyi kalandot csempészni a mindennapokba. Legyen egy kirándulás a hegyekbe, egy hosszú hétvége a tóparton vagy síelés a barátokkal, ez a prémiumkategóriás, ferdehátú, 5 ajtós modell a sportosság és a kényelem tökéletes kombinációját nyújtja neked! Minden adott, hogy útnak indulj és visszatalálj önmagadhoz. Ez Te vagy.

MOZDULJKI.VAROSBOL.HU

VOLVOCARS.HU

A képen látható autó illusztráció. Kombinált üzemanyag-fogyasztás: 3,8 - 8,3 l/100 km, CO₂-kibocsátás: 99 - 194 g/km.

Kedves Operabarátok!

Megszokhatatlan, ha a rádió egyik híre rólam szól. Viszont Balog miniszter úr döntése kapcsán épp ekkor tűnt fel, hogy a friss kinevezés időtartama, az évek száma, amely tehát öt lett, mennyire rokon hangalakot mutat az „ötlet”-tel. Bevallom, tetszett a hasonlóság.

Az Opera létrejötte óta, közel százharminc éve már a magyar kultúra legnagyobb intézménye. Ki foglalkoztat hatszáz művészt? Ki más tarthat fenn kilenc műhelyet? Ki boldogulhat csak háromszáz műszaki és adminisztratív kolléga megfeszített munkája által? És ki képes négyszázharminc nagytermi előadást tartani egy évadban? Csakis az Opera. Hogy e hatalmas erőforrásokkal rendelkező intézmény melyik úton halad, minimálisnak látszó mozgásteréből kihozza-e a maximumot, arról dönten a nyomasztó felelősség. Két dolog segít ebben – a hiten kívül, amely így vagy úgy érte, de mindenki számára egyformán nélkülözhetetlen.

Az első a nézők primátusa. Ha műfaj, stílus, szerző, darab, szerep vagy nyelv, ha játszóhely, dátum, kezdés, felirat, prospektus vagy ár felől kell határozni, csak a néző szempontja lehet igaz: a művelt és érzékeny, vagy épp a kiművelendő és érzékeny néző, aki persze gyakran kiskorú, s rajta múlik saját jövője – de látogatásai révén a miénk is.

A másik a kreativitás. Az a bizonyos ötlet, amely titokzatosabban születik, mint bármilyen más, és már a gyermekeim is tudják, hogy e feltérképezhetetlen világmindenségben csakis a gondolat a leggyorsabb. Ötlettel és gondolattal építjük az évadok vázát, a játsszói szisztémát, fordítjuk figyelmünket erre a műfajra vagy arra a szerzőre. Immár másfél éve ötlettel ruházzuk fel az Operát, hogy mindig érdekes maradjon, művészeinek és művészetének ezer arcát megmutathassa, minél szélesebb kör számára.

Az Operát szeretem így írni: nagybetűvel, tulajdonnév módjára, fogalomként. Röviden, intézményt és műfaj(pár)t is érteve alatta, s egy immár négyszáz éve magasztos szándékot is, amelynek révén az emberiség történelmének valamennyi szépérzékét egyetlen este, egyetlen színpadon vagyunk képesek ábrázolni. Az Opera fogalom integráns része az Operaház és az Erkel Színház, de akár más kamarajátszóhely is, opera- és balettjátás mellett koncertélet, kóruskultúra, daléneklés és ismeretterjesztés egyaránt jellemzi, de társművészeti aktivitás és az egész nemzet zenekultúrájáért érzett felelősség ugyanúgy. Az emberi kultúra e páratlan tárháza, az összművészet áhítatos temploma, forgatagos főtere és szigorú kaszárnyája sokkal gazdagabb lehet annál, mint amit eddig láttatott magából minálunk. „Ecco la bellezza della vita”, íme, az élet minden gyönyörűsége: ugyanazt érzem e sorokat róva, mint Chénier a színpadon.

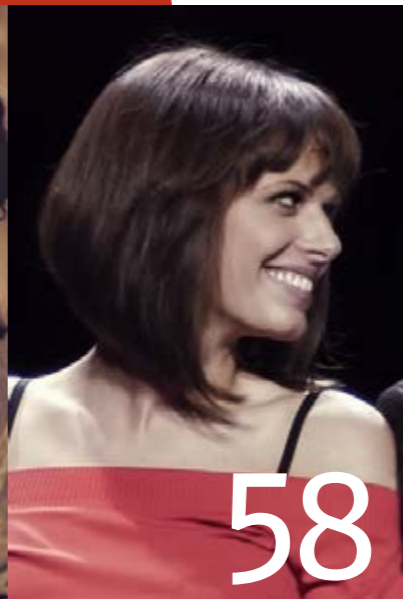
Ezért is írtam a pályázat fedlapjára, s hiszem mélyen, hogy nemzet, társadalom és társművészetek felé kinyitott Operánk valóban „több mint Opera!”

Önöknek és Operánknak is öt eseménydús, ötlettel és élménnyel teli évet kíván a messzi 2018-ig

Ókovács Szilveszter
főigazgató, Magyar Állami Operaház

Foto: Gács Tamás

3 **KEDVES OPERABARÁTOK!**
Ókovács Szilveszter beköszöntője

6 **OTTHON A NEMZETI BALETTBEN**
Aliya, Lili, Jessica

12 **PAS DE TROIS₁₃**

15 **BEATLES_{50!}**

16 **CD BABÁKNAK ÉS SZÜLEIKNEK**

18 **NEM CSAK HŐSTENORBÓL LEHET JÓ FŐHŐS**
Brickner Szabolcs és Szegedi Csaba

21 **„EGY CÍMSZERE PÁLMOM MÉG VAN”**
Lukács Gyöngyi

26 **KÉTSZER 200**
Verdi és Wagner

32 **„MIT KEZDJEK A VÉRES LÁNDZSÁVAL?”**
Wagner és a húsvét

36 **VARÁZSLAT AZ ÁROKBÓL NÉZVE**
Beszélgetés Soltész Ágnessel és Kovács Miklóssal

40 **ERKEL ÉS AULA +**
Interjú Mozsár Istvánnal

44 **I LOVE ERKEL**

47 **A TELT HÁZ RAJTUK IS MŰLIK**
Beszélgetés Gáldi Monikával

50 **ÚJÍTÁSOK A MAGYAR KULTÚRA NAPJA ALKALMÁBÓL**

52 **USP: KITŰNŐK, TEHÁT VAGYOK**

55 **SEREGI-FESZTIVÁL,**
avagy a Fogaskerékgyártól a Metropolitanig

58 **LÉLEKMOSÁS**
Interjú Oroszlán Szonjával

60 **„EGY ÚJ EMBER SZÜLETETT”**
Bakó Máté

62 **A BOLYGÓ HOLLANDI**
Képriport és sajtóvisszhang

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ

ERKEL
SZÍNHÁZ

MAGYAR NEMZETI
BALETT

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG-AZ OPERA
ZENEKARA

OPERA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:
KIADVÁNYKONCEPCIÓ:

Ókovács Szilveszter főigazgató
dr. Turkovics Monika
mb. marketing- és kommunikációs igazgató

FŐSZERKESZTŐ:
SZERKESZTŐSÉG:

Mesterházi Gábor
Fidelio Média Kft.

ARCULAT:

1066 Budapest, Nyugati tér 1., tel.: (1) 476-0320
Mátai és Végh Kreatív Műhely

KORREKTOR:
NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS:

Endreiné Szemők Ildikó
Protzner György / Deepskeye Systems

NYOMDA:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

CÍMLAPFOTÓ:

Nagyillés Szilárd

HIRDETÉSFELVÉTEL:

hirdetes@opera.hu

Megjelenik 15 000 példányban.

ISSN 1789-4093

SZERZŐK: Becze Szilvia, Filip Viktória, Gara Márk, Jászay Tamás, László Ferenc, Mesterházi Gábor, Nagy Bálint, Oláh András, Papp Tímea, Rákai Zsuzsanna, Végh Dániel
Az Operaház fotóit Csillag Pál és Tomas Opitz készítette.

Otthon a Nemzeti Balettben

Egyenes tartás, légies, könnyed járás, a leghétköznapibb mozdulatokban is felfedezhető elegancia, szorosan kontyba tűzött, sötét haj, alázat, céltudatosság, alkalmazkodni tudás, fegyelmettség. Függetlenül attól, hogy a világ melyik részéről érkezik, hol sajátította el az alapokat, karrierje milyen szakaszában tart. A Magyar Nemzeti Balett három táncosnőjének, **Felméry Lilinek, Aliya Tanykpayevának és Jessica Carulla Leonnak** más az anyanyelve, az együttesbeli titulusa, a pályáíve, a repertoárja, de mindannyian boldogok, hogy az Operaházban táncolhatnak. *Papp Tímea*

Almati, Moszkva, Bécs, Zürich, Havanna, Szentpétervár, London, Budapest – nem, kedves olvasók, nem egy könyvesbolt útikönyvrészlegénél böngészünk, nem is világ körüli utazásunkat tervezzük, hanem balerináink, Aliya, Jessica és Lili életének, pályájának legfontosabb városait soroljuk fel, amelyek közül a jelenleg legfontosabb állomás mindhármuk számára a sorban az utolsó: a magyar főváros.

Lili

A Magyar Nemzeti Balett előadásaiban tulajdonképp a szemünk előtt felnőtt, tizenhét éves kora óta címzetes magántáncosnőként táncoló Felméry Lili innen indult és ide tért vissza a Vaganova Intézetbe és a Royal Ballet Schoolba kapott ösztöndíjak után, annak ellenére, hogy komoly külföldi szerződést ajánlottak neki. „Kislány koromtól kezdve az volt az álmom, hogy egyszer én is az Operaház tagja legyek” – szól döntésének magától értetődő indoka. A balettintézeti évek

alatt meghatározó élmény volt számára az Ybl-palota, az építészeti remekmű és az az atmoszféra, az a magas színvonalú szakmai tudás, amelyet növendékként a próbákat és az előadásokat nézve tapasztalt. „Igazából sosem gondolkodtam azon, hogy kint esetleg jobb lenne, hogy mit adhatna egy eltérő közegben nevelkedni. Tudom értékelni azt, hogy itthon dolgozhatok, ez nagy ajándék az élettől és a sorstól, nem véletlenül születtem ide. Sok lehetőséget kapok a bemutatkozásra, és szerencsésnek érzem magam, hogy tényleg nagyon fiatalon több szép és felelősségteljes szerepet eltáncolhattam. Reménykedem, hogy ez egy olyan folyamat, ami egyszer beérik” – nyilatkozta 2010-ben a Junior Prima -díj átvétele után. Olyan szerepekben tette le névjegyét, mint *A rosszul őrzött lány* címszerepe, Giselle, Bianca, vagy épp Júlia, amit az élet nagy ajándékának tart. „Hatalmas bizalmat éreztem főiskolásként, a szerződöttemkor, és érzek ma is, ami, azt gondolom, nagyszerű és kivételes állapot. Megtiszteltetés, milyen csodálatos szerepeket kaptam, olyan fantasztikus lehetőségeket, amelyek mindig újabb szakmai kihívások elé állítottak, és

serkentettek a munkára, arra, hogy jobb legyek” – mondja 2013-ban. A még mindig nagyon fiatal balerina kételyek nélkül választotta a Magyar Nemzeti Balettet, és bár fontos számára, hogy külföldi tapasztalatot gyűjtsön, a jövőt egyértelműen Budapesten képzei el. „Az én ragaszkodásom ennek a közegnek köszönhető, ez személyes választás kérdése, rám óriási hatással volt és van a hely szelleme, a társulat egésze. És örülök, hogy egy olyan városban élhetek és dolgozhatok, ahol a családomat is a közelemben tudhatom” – indokolta döntését.

Jessica

A család Jessica Carulla Leon számára is fontos szerepet játszott abban a döntésben, hogy 2010-ben a Magyar Nemzeti Baletthez szerződött. A havannai Állami Balettintézetben, majd a Kubai Nemzeti Balett iskolájában tanult, pályáját a szigetország vezető balettgyűjtésénél kezdő balerinát a

ALIYA TANYKPAYEVA

szerelmem hozta Budapestre. Havannában ismerkedett meg magyar, szintén táncművész, jelenleg a Budapesti Operettszínházban dolgozó férjével, aki ösztöndíjasként utazott Kubába, ott is házasodtak össze, közös életük azonban Budapestre hozta őket. Jessicának illetéknépp kétszer kellett elindítania a karrierjét. A Kubai Nemzeti Balettnél erős a hierarchia: hiába kapta meg diplomázásakor az év végzős növendéke címet, a balett-táncosi pályát a karban kellett kezdenie, hiszen ott így csiszolják a fiatalokat, így tanulják be a repertoárt, s a tehetség mellett az elvégzett munka alapján döntenek el háromévente, hogy a táncos feljebb léphet-e a ranglétrán. Ám amikor erre először lehetőség és komoly esély nyílt volna, Jessica már Budapesten volt, ahol szeretettel és nyitottan fogadták, de a bizonyítást a karban kellett kezdenie. *A bajadér* 24. árnyára azonban felfigyeltek, és a szíve csücskének nevezett kortárs koreográfiában, a Lukács András készítette, 2010-ben bemutatott, idén tavasszal újra műsorra kerülő *Örvény* főszerepében mutatkozhatott be. Ma pedig a *Don Quijote* Mercedesének szerepére készül, és az áprilisi Seregi-hónapban reményei szerint *A makrancos Kata* címszerepében találkozhatunk vele. Erről a debütálásról még félve ejt szót – hiszen egy művész csak a premier után mer nyilatkozni az új feladatról –, de arról a bizalomról, amit a balettmesterektől és

Solymosi Tamás balettingazgatótól kap, örömmel beszél.

Aliya

A térképen méregethetnénk, hogy Kazahsztán vagy Kuba esik-e messzebb Magyarországtól, az azonban biztosan állítható, hogy olyan hatalmas távolságból kevés látszik belőlünk, táncéltünkkel. Az osztrák és a magyar főváros közötti hasonlóságról az építészeti és irodalmi köztérrel találunk, s ha ekkora terjedelemben még nem is dolgozták fel a bécsi és a budapesti balett kölcsönös egymásra hatását, Aliya Tanykpayevának hihetünk, amikor azt mondja, úgy érezte, hazatér, amikor belépett az Operaházba. Már Bécsben, látatlanban erős betekintést nyert a budapesti baletteletbe, hiszen hallott a repertoárról, az olyan darabokról, mint az *Anyegin* vagy a *Mayerling*, amelyek kiállítására csak a legjelesebb társulatok képesek. Ráadásul akkoriban úgy érezhették a bécsiek – teszi hozzá nevetve a balerina –, hogy a Staatsopert megszállták a magyarok: ifj. Harangozó Gyula volt a Bécsi Állami Opera balettingazgatója, Némethy Sándor és Kövessy Angéla balettmesterként dolgozott a

Ringen, de Aliyát munkakapcsolat fűzte Metzger Mártához, Michael Kropfhoz, dirigálta Déri András karmester, és táncos kollégái között találhattuk Anna Tsygankovát, Radina Dacét vagy a 2007-es bécsi Anyegin címszereplőjét – akinek az oldalán akkor, saját bevallása szerint még „fiatalkán” táncolta Tatjanát –, Solymosi Tamást, a Magyar Nemzeti Balett jelenlegi igazgatóját. Aliya ebben a balettben mutatkozott be a magyar közönségnek, ezt követte a Diótörő Mária. Februárban egy egészen más oldaláról ismerhetjük meg, ahogyan a drámai hősnő a Don Quijote Kitrijévé változik át. Ennél a szerepnél nem kell leásnia a lelke mélyére, bolondozhat kedvére, a cél, hogy megnevettesse a publikumot. Az évad vége azonban ismét egy nagy érzelmi amplitúdójú kihívás, Scarlett O'Hara megformálása elé állítja. Az *Elfújta a szél* esetében Scarlett és a férfiak viszonya foglalkoztatja és állítja komoly feladat elé. Aliya minden szerepére nagy kutatómunkával készül: elolvassa az irodalmi alapanyagot, több előadás-felvételt is megnéz, és aprólékosan próbálja összerakni a karaktert, hogy a technika mellett az érzéseket is hitelesen közvetítse a közönségnek. Ám a közönségnek megfelelés nem is annyira egyszerű.

Mert például azt gondolnák, hogy Kubában az előadások szüneteiben a nézők hatalmas, pontosan használt balett-szakkifejezésekkel teletűzdelt vitákat folytatnak arról, hogy egy-egy táncos aznap este milyen teljesítményt nyújtott? Vagy hogy Havanna óriásplakátjairól sportolók mellett balett-táncosok is mosolyognak? A kubaiak számára ők mindennapos ismerősök, hiszen a jegyek rendkívül olcsók, a tévében pedig gyakran látni balettközvetítéseket. Jessica élményeivel meglehetősen ellentétben áll az, amit Aliya mond az orosz közönségről, hiszen Moszkvában, külö-

◦ FELMÉRY LILI

◦ JESSICA CARULLA LEON

nösen a Bolsoj Színházban igen borsos összegeket kell kifizetni a belépőkért. Az orosz fővárosban a nézők és a közönség is nagyon elkényeztetett. Kivételezett helyzetben vannak a táncosok, akik a patinás társulat tagjai lehetnek, és kivételezett helyzetben vannak a nézők, akik a legmagasabb színvonalú produkciókat láthatják. Működik a PR-gépezet, nehezebb ott táncolni, mert Európában jóval megfizethetőbbek a balettelőadások. Nekik, elértük könnyebb fellépni – véli Aliya. Moszkvában, a Bolsojban időnként tapasztalható, hogy akik azt a jegyárat megengedhetik maguknak, nem feltétlenül a művészi érték, a kifinomult érdeklődés, hanem egyfajta társadalmi sznobizmus miatt járnak balettelőadásokra. Az átlagnézők azonban országtól, kontinensről függetlenül nem elemeznek, nekik nem a technika számít, hanem a művészi megformálás. „A szemükkel néznek, és a szívükkel fi-

gyelnek” – fogalmaz a Magyar Nemzeti Balett első magántáncosnője. S hogy milyen a budapesti közönség? Sokszor, sokféle környezetben elhangzik, hogy vegyes, hiszen a nézőtérben egymás mellett ülnek a fővárosba látogató turisták, akik kulturális penzumukat teljesítik, és a műfaj helyi kedvelői. A magyar nézőkről azt mondja Lili, s ezt Aliya és Jessica is megerősíti, hogy szeretettel és nyitottsággal fogadják a táncosokat. Értékelik a munkát, a maximalizmust, és annak ellenére, hogy a repertoár jelentős része klasszikus darabokból áll, a kortárs és a modern törekvéseket sem utasítják el. Ráadásul az Opera kommunikációs kampányai révén egyre többen ismerik meg a Magyar Nemzeti Balett művészeit, és kaphatnak betekintést az itt folyó munkába. Ez természetesen változtat némileg a közönség összetételén, hiszen valószínű, hogy sokan olya-

nok is eljönnek, akik korábban még nem jártak balettelőadáson, akiknek a figyelmét például egy óriásplakát keltette fel. Ez pedig nagy felelősséggel jár, hiszen az első élménynek olyannak kell lennie, hogy a nézőt a visszatérésre ösztönözze.

Úgy tűnik, ízlésben nem áll távol egymástól a két kultúra: Kubában és Oroszországban is elsősorban a legendás, nagy, klasszikus balettek, ezek tradíciója él és virágzik, ezzel szemben Európában a kortárs és a modern repertoárra, új, eredeti koreográfiákra nagyobb igény mutatkozik. Ennek magyarázatát Aliya a balettigazgatókban látja, hiszen a repertoárról ők döntenek, a közönségformálásban tehát minden attól függ, a társulat vezetője mi mellé teszi le a voksát. Ha ránézünk a Magyar Nemzeti Balett műsorára, igencsak büszkék lehetünk rájuk és magunkra. ◦

stella mccartney

WWW.ADIDAS.COM/STELLAMCCARTNEY

Pas de trois¹³

KISS JÁNOS: Az Operaházban nőttem fel: balettbetétekben táncoltunk, stasztáltunk az Erkelben is. Lőrincz György balettgazgatótól rengeteget tanultunk – ő a műveltséget is nagyon fontosnak tartotta, hiszen intelligens táncművészekre van szükség. Nagyon-nagyon fontos és jelképes, hogy az Erkel Színház balettelőadással zárt (Kerényi Miklós Dávidnak az alkalomra kreált koreográfiájával), és most azzal is nyit. Az Erkel Színház mindig is külföldi vendégszereplések, hazai bemutatók, népoperák, „népbalettek” színhelye volt. Emiatt is jelképes, hogy három nagy múltú balettegység nyitja meg: azt mutatja, hogy az Erkel nem csupán a Magyar Állami Operaház és a Magyar Nemzeti Balett otthona, hanem befogadó helyszín is. A *Pas de trois* egyben demonstráció egymásért, a közönségért, és azért, hogy a táncművészetnek hatalmas bázisa van.

Létkérdés, hogy a gyerekek találkozzanak a színházzal. A művészetre nevelésben az a legfontosabb, hogy az emberek belépjenek az ajtón – mi pedig élményt adjunk. A *Pas de trois*-n előadandó *Magyar rapszódia*t a Liszt-évfordulóra készítette Fodor Zoltán. A mű a hagyomány és a kortárs tánc ötvöze. A Győri Filharmonikusokkal mutattuk be az Egyetemi Csarnokban, óriási sikere volt, később Torinóban és Németországban is. A Magyar rapszódia emblemikus darab. Harminchárom éve vagyok tagja a társulatnak, 1991 óta vezetem az együttest, melyre a táncszínházi forma a jellemző, a klasszikus balett bázisán. A táncszínházi forma nem elsősorban a tánc szépségéről szól, hanem a táncon keresztül üzeneteket juttat el. Ennek a darabnak az üzenete – bár nincs konkrét dramaturgiája –, hogy a sok-sok megpróbáltatás után, melyen egy ember, egy nemzet keresztülmegy, a végén mégis hiszünk a jövőben, abban, hogy minden nehézséget túléljünk. Most felvételről megy majd a zene, de talán jövőre lesz élő zenére is lehetőség, és valószínűleg elhozzuk két új bemutatót, a Kodály művére épülő *Galántai táncokat*, melyet Velekei László koreografál, és egy fiatal, Zágrábban élő horvát világpolgár rendezésében *Az üvegház* című darabot, mely Schubert, Vitali és Philip Glass zenéjére készült.

Pas de trois – ezúttal, március első három napján nem három táncos, hanem három patinás táncegyüttes táncát jelenti: a Magyar Nemzeti Balett, a Pécsi és a Győri Balett egy-egy egyfelvonásossal kápráztatja el az Erkel Színház balettre kiéhezett közönségét. Hogy mennyire fontos, hogy épp ezzel az eseménnyel nyit újra az Erkel Színház, arról a részt vevő együttesek balettgazgatóit kérdeztük.
Mesterházi Gábor

GYŐRI BALETT: MAGYAR RAPSZÓDIA,
SEBESTYÉN BÁLINT | Fotó: Jekli Zoltán

VINCZE BALÁZS: Az Erkel Színház, a magyar táncélet egyik legnívósabb játszóhelyének újrainyitása az évad egyik legfontosabb eseménye a hazai táncművészet számára. Az immár ötvenhárom éves Pécsi Balett vezetőjeként örömmel üdvözöltem Solymosi Tamás igazgató új azon kezdeményezését, hogy a megnyitást ünneplő díszelőadáson a Magyar Nemzeti Balett mellett hazánk két legrégebbi modern balettegysége táncoljon egy pas de trois-t. Ez az est így számomra egy tágabb értelemben vett nyitást, nyitottságot is szimbolizál, előrevetíti az Erkel Színház jövőjét, befogadó szemléletét. Örülök, hogy a Nemzeti Táncszínház és a Művészetek Palotája mellett újabb, táncelőadások megvalósítására alkalmas, patinás, de korszerű játszóhellyel gazdagodtunk. Az ünnepi díszelőadás-sorozatban történő részvételi lehetőség valódi megtiszteltetés, a *Pas de trois*-estre ezért különleges produkcióval készül a Pécsi Balett. Cameron McMillan *A Jó és a Rossz kertjében* címmel készített nagyszínpadi koreográfiát a Pécsi Balett részére, a társulat ötvenedik, jubileumi éve alkalmából.

Az Erkel Színház újrainyitása ugyanolyan ünnepi pillanata a magyar táncéletnek, mint amilyen jelentős állomás volt 2010 a Pécsi Balett történetében. Elsősorban ezért választottuk ezt a darabot kiindulásnak. De hangsúlyoznám, hogy a jubileumi előadásnak egy új, a koreográfus által újragondolt, az együttes dinamikus és lendületes karakteréhez illeszkedő változatát mutatja be a társulat, a darab címe is módosul némiképp: *A Jó és a Rossz kertjéből*. Az egy felvonásba sűrített produkció puritán, díszletmentes színpadképe segít abban, hogy még könnyebben fókuszálhassunk a mozzulatok sokrétűségére, a koreográfia gondolati mélységére, s hogy a tánc mitikus erejét érezhessük.

A Pécsi Balett több mint ötven esztendeje alkot a tradíció és az innováció jegyében, meghatározója a dinamizmus, a lendület, a nyitottság és a szenvedély. Szeretjük az újat, a különlegeset, ám meggyőződésem, hogy egy nagy együttesnek minden előadásával a nézőket kell megszólítnia, ezért számunkra a közönségünk a legfontosabb. A *Jó és a Rossz kertjéből* igen jól mutatja a hagyomány és az újítás egymást kiegészítő egységét, a modern technikákhoz nélkülözhetetlen, stabil, klasszikus alapokat és azt a folyamatos kihívást, amellyel minden új produkciónk létrehozásakor szembesülünk: hogyan tudunk úgy művészt alkotni, hogy azt a szélesebb közönség is szívesen nézze, tudja és akarja befogadni.

„Ez az együttes sokoldalú, kitarító, nagy munkabírású, szenvedélyes emberek-ből áll, akik alig várják, hogy tanulhassanak. Magas szintű technikai tudással rendelkeznek stílár berögződések nélkül, könnyedén váltanak a klasszikus technika légiességéről a kortárs mozgásformák földközelségére” – mondta az együttesről Cameron McMillan.

MAGYAR NEMZETI BALETT: ÖRVÉNY

GYŐRI BALETT: MAGYAR RAPSZÓDIA | Fotó: Jekli Zoltán

○ PÉCSI BALETT: A JÓ ÉS A ROSSZ KERTJÉBŐL

○ GYŐRI BALETT: MAGYAR RAPSZÓDIA, GYURMÁNCZI DIÁNA ÉS PÁTKAI BALÁZS | Fotó: Jekli Zoltán

Büszke vagyok a társulatomra, és bízom benne, hogy egyszer a február 1-jén bemutatott *Bandís viszonyok – édes finomságok* című előadásunkat is előadhatjuk az Erkel Színház közönségének. A Mozart zseniális muzsikájára készült balett rokkó világa itt is jól mutatna...

SOLYMOSI TAMÁS: Amikor a Pas de trois-t megálmodtam, több dolog járt az eszemben. Az is, hogy újra birtokba vehetjük a nagyobb befogadóképességű Erkel Színházat, az is, hogy a három nagy együttes együtt mutatkozhatna itt be, ami, ha beválik, a jövőben is különleges színfolt lehet – nemcsak az Erkel Színház kínálatában, de a hazai balettéletben is. A Pas de trois jövőre lehet akár Pas de quatre, sőt idővel igazi fesztivál is, noha a most színre kerülő három egyfelvonásos közül bármelyik önmagában is megérne egy teljes estét. Az ilyen tematikára épülő előadást triple billnek hívja a balettvilág, amelynek nagy színpadain gyakran játszanak így összeállított mű-

sort. Ha mindig és mindenben tartom magam a nemzetközi mércéhez, akkor olyan repertoárelemeket is meg kell honosítanunk, amelyek külföldön már beváltak.

Ami a Magyar Nemzeti Balett darabválasztását illeti: az *Örvény* erősen klasszikus alapokra épülő, modern darab, amely sikerrel szerepel a repertoáron egy tehetséges csapat gazdag színskálájának egyik büszkeségeként. Lukács András koreográfiáját nem tudjuk elégszer játszani, a közönség nagyon szereti ezt a sodró hangulatú darabot.

Tavasszal újabb modern alkotást, Jiří Kylián két egyfelvonásosát mutatjuk be. A klasszikus nagybaettek mellé ilyen darabokat is műsorra veszünk, az elmúlt másfél év rengeteg változása közé tartozik ez is. Tizenhat évig éltem külföldön, széles nemzetközi kitekintésem van, amely segít abban, hogy itthon is megvalósítsak mindent, ami másutt működik.

Szerencsés az együttes, mert az Erkel Színház újraindulásával két színpadra tudunk premiert és előadásokat tervezni. A *Coppelia* például mindig is az Erkelben ment, s amikor az Opera zárva volt, minden egyéb, akkor repertoáron lévő darab is átkerült. Tehát szerencsések vagyunk, hogy sok darab közül választhatunk, hogy mit játszunk az Erkelben, ráadásul kétezer nézővel, alacsonyabb jeggyárral... Akit oda be tudunk csalogatni, talán az Operaházba is járni fog. A vidéki közönséget éppúgy várjuk balett-előadásainkra is, ahogyan az operákra. A Pas de trois kiváló alkalom az első találkozásra. Nagy megtiszteltetés, hogy ez az esemény nyitja az Erkelt. Ennyire sosem volt jelen a balett az Operaház életében. A Nemzeti Balett hangsúlyos szerepét az is mutatja, hogy színre vihettük a világ egyik legkeresettebb koreográfját, John Cranko *Anyegin*jét.

A Pas de trois-nak lehet viszonzása is, pár év múlva Győrött, Pécsen is műsorra tűzhető – úgy látom, igazgatótársaim látják benne a lehetőséget. A későbbiekre nagy fesztivált, például egy nagy nyári tánctalálkozót is tervezek. A Nemzeti Balett a hazai balettvilág legnagyobb és egyedüli klasszikus együttese, s mint ilyen, iránymutató szerepe van, az ezzel járó felelősséggel. A magyar táncművészet nemzetközi híréhez az egész flottának erősnek kell lennie – erre volna jó a fesztivál. Én senkivel sem konkurálok, inkább azt hirdetem: össze kell fogni a hazai táncéletet, és olyan minőséget produkálni, amelyre az egész ország büszke lehet. Egy irányba kell mennünk, noha nem kell mindenben egyetértенünk. A nem épp kedvező gazdasági légkör mindenkit sújt, ezért különösen tisztelem kollégáimat, amiért velem tartanak a Pas de trois létrehozásában. ○

Beatles 50!

A Nemzeti Balett egy másik különleges előadásnak is részese lesz: március 25-én a *Beatles50!* elnevezésű, rendhagyó estén Arthur Wilkinson *The Beatlecracker* című Diótörő-paródiájának magyar bemutatóját táncolják.

A produkciót, melyben közreműködik Eötvös József (gitár), Karosi Júlia és Varga Miklós (ének), valamint az Operaház zenekara, Dénes István karmester fogja össze. A címben szereplő szám arra utal, hogy fél évszázada annak, hogy a négy gombafejű első nagylemeze megjelent. Dalaik kezdetektől fogva meghihették a koreográfusokat is – a sort március 25-én Venekei Marianna koreográfiája gazdagítja.

CD babáknak és szüleiknek

Mesterházi Gábor

Érintett vagyok, többszörösen is. Kezdjük azzal, hogy 2000-ben egy világhírű lemezkiadónál kezdtem dolgozni: enyém lett a klasszikus zene és a jazz, vagyis mindaz, amitől senki sem várt túl sok eladást, ám szerencsés voltam, mert a főnökeim egyrészt nem söpörték félre az egész műfajt egy kézlegyintéssel (számos, nem kevésbé neves kiadónál például sosem volt külön ember a klasszikus zenére), és hagytak is dolgozni – sőt még elvárásaik is voltak. Épp az egyik első „bestsellergyánús” kiadvány egy dupla lemez volt: az első a magzat, a második az újszülött számára összeállított klasszikus zenét tartalmazott, s noha minden zeneműből csak egy-egy tétel szólalt meg, mindkét lemez igazán szép válogatás volt a felnőttek számára is. Hangsúlyozom: semmi crossover, semmi feldolgozás – a kiadó világhírű művészei játszottak, énekeltek rajta. És láss csodát: az eladások – hála némi célirányos és hogy úgy ne mondjam, unortodox marketingnek – kiugrónak bizonyultak: ezernél többet lehetett a baba-mama CD-ből eladni (ehhez illik tudni, hogy egy „normál” klasszikus CD-ből már akkoriban sem fogyott 50–70-nél több, ha a világ első zene-kara és karmestere szerepelt is rajta). Azóta is időről időre előkerül valaki,

aki rám mint a babacédé prókátorára emlékszik ennyi év távlatából is.

Érintett vagyok: kétszer is voltam már kispapa (és még most se vagyok nagy-), kisebbik fiam két és fél éves, és még pontosan emlékszem, milyen az, amikor megszületik a gyerek. Az elsónél az ember élete gyökerestül felfordul: az időbeosztás, a lakás terei, a tárgyak, a birtokviszonyok és az emberi kapcsolatok tökéletesen újraértelmeződnek. Visszatér – ha lehetőség van rá – a délutáni alvás (azt is mondhatjuk, felváltja az éjszakai), helyet kell találni a kiságynak, a pelenkázónak, a ruháknak, a játékoknak, miközben egy csomó előzőleg fontosnak hitt tárgy devalválódik, és sajnos néhány barátság sem állja ki a próbát. Mindezek helyébe jön a gyerek, a csoda, amit nem lehet szavakkal leírni. Ám egészséges, ha néhány hét vagy hónap múlva a szülő elkezd visszanyerni régi önmagát. Ennek egyik része, hogy odafigyel magára: egyrészt arra, hogy testileg egészségesen éljen – másrészt arra, hogy lelkileg is. Ilyenkor derül ki, mi értékálló igazán.

A klasszikus zene márpedig az. Igaz, sokszor hetekig nem jut hozzá a kisma, kispapa, de amikor végre mégis,

akkor derül ki, mennyire hiányzott. Az Operaház zseniális kezdeményezése, hogy minden megszülető magyar baba – határon innen és túl – klasszikus zenéhez jusson, nem csak a babáknak szól. De nekik is. Mielőtt bárki fanyalogni kezdene, hogy a *Hazám, hazámra* vajon könnyebben megy-e majd a szoptatás, hadd meséljek a saját fiaimról. Tapasztalatból tudom ugyanis, hogy a gyerekek nyitottak: a nagyobbik fiam újszülöttként Respighit és a marimbás jazz-zenét kimondottan kedvelte, később sokáig *A tűzmadár* és Honegger *Pacific 231*-e volt a napi betevő, természetesen „klasszikusabb klasszikusok” mellett. A kisebbik „csak” a *Pisztrángot* éneklte, meg persze néhány tucat népdalt. Minden szülő elfogult, és jó lenne azt képzelni, hogy a jövő Menuhinja és Fischer-Dieskauja szaladgál a játszótéren, alighanem azonban inkább arról van szó, hogy egyszerűen nem volt más választásuk. Kodály módszere ugyanis működik: ha a családban a zene természetes közeg, akkor a gyerekek is megszerzik hozzá a kulcsot. Vagy talán eleve náluk van, mi meg csak abban segítünk, hogy ne veszítsék el, így ha felnőnek, klasszikuszene- és operahallgató emberekké válnak. ○

Az *Útravaló* 2013 CD-t minden magyarországi újszülött megkapja abban a csomagban, melyet a PromoBox Kft. juttat el a kórházakba, számos hasznos babaápolási kellékkel egyetemben. A határon túli magyar babák a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium támogatásával és a Külügyminisztérium segítségével a lakóhelyükhöz legközelebbi konzulátuson vehetik át az *Útravaló* 2013 CD-t, mely magyar szerzők műveit tartalmazza Erkelről Bartókig, Lisztől Weineren át Kodályig, az Operaház szólistáinak és együtteseinek előadásában, Héja Domonkos vezényletével. A lemez hamarosan bolti forgalomba is kerül.

Nem csak hőstenorból lehet jó főhős

Aki az operai címszerepek és főszerepek között kíván eligazodni, helyesen teszi, ha először is végiggondolja, mi az összefüggés a librettó, a hangfajok és karaktereik között; és nem árt azon is eltöprengeni, vajon amikor egy szerep fontosságát mérlegeljük, mindig egyforma súllyal esik-e latba a színészi és az énekesi teljesítmény. Az ingoványos határterületen Brickner Szabolcs és Szegedi Csaba kalauzolt – aktuális szerepeik kapcsán. Végh Dániel

A Magyar Színházi Lexikon definíciója szerint főszerepnek mondhatjuk „az adott színpadi mű legfontosabb, a szerepek rendjéből elhagyhatatlan, legnagyobb terjedelmű szerepe(i)t. Ha a főszerep neve a mű címével azonos, címszerepnek nevezik”. Igen ám, de mi volt előbb: a cím vagy a címszerep? Rögtönzött rendszertant felállítva az operacímek kavalkádjában megnyugodhatunk, hogy a leggyakrabban valóban címszereplő a főhős.

Ezt a hagyományt is az opera bölcsőjét ringató itáliai reneszánsz mestereknek – és librettistáiknak – köszönhetjük, hiszen az általuk „utánozni” kívánt antik

drámák és eposzok, illetve a középkori lovagtörténetek is a főhős nevével viselték. Vagy olykor kettőét. Ennél is bonyolultabb a helyzet, ha egy operának nincs is igazi címszereplője. Mégis, a *Parasztbecsület* vagy a *Bohémélet* esetében is van legfontosabb főszerep, és Santuzza, illetve Rodolfo szólamát az énekesek előszeretettel emlegetik címszerepként. S így tesznek az olyan, a címszereplőre csak utaló operák esetében is, mint *A sevillai borbély* és a *Traviata*, ahol a szereposztásban Figaro, illetve Violetta Valéry nevének kell keresnünk. S akkor az olyan – többnyire regényen vagy novellán alapuló – 20. századi és kortárs operákról nem is

beszéltünk, ahol egyenesen zavarba ejtő volna a címszerep után nyomozni.

Bár azt gondolhatnánk, hogy a legfényesebb, szoprán és tenor hangfajokra íródott a legtöbb címszerep, a baritonoknak is jut feladat bőven. Elég a Magyar Állami Operaházban alig néhány évvel ezelőtt debütált Szegedi Csaba repertoárjára pillantani, akinek a legelső „címszerepe” éppen A sevillai borbély Figarója volt – emlékeznek még a focimezes-borotvás óriásplakátra? –, február 1-jén pedig a *Don Giovanni* címszerepében mutatkozhatott be. Hálás, és énekelnivaló tekintetében óriási kihívást jelentő főszerepek persze minden hangfajra íródtak – az már más kérdés, kisebb színészi feladatot ró-e az énekesre a tény, hogy nem címszerepet alakít. Brickner Szabolcs, aki az utóbbi évben Mannheim, Weimar és Nagykovácsi között ingázik, úgy véli, a *Werther* címszerepénél például nem

kisebb szerep *A varázsfuvola* Taminója vagy a *Traviata* Alfredója, és Don Ottaviót is inkább tenor főszerepnek tartja. Nem véletlenül.

A *Don Giovanni* az egyik iskolapéldája annak, amikor a címszereplő dramaturgiai jelentősége és énekelnivalója nem egyértelműen ugyanakkora. Sokan azt tartják, nem is *Don Giovanni* a Mozart-opera igazi főszereplője, hiszen *Don Ottavio* és *Donna Anna* is mutatósabb énekelnivalót, több zárt számot kapott, míg a címszereplőnek alig két szóló jutott – igaz, „cserébe” hosszú recitatívói és zenekari betétei vannak. „*Don Giovanni* a kilencedik oldalon megy be, és a háromszáz-valahányadikon jön ki, és nemcsak szinte végig a színen van, rengeteget is énekel: a *Canzonetta* olyan könnyed szólamvezetést igényel, amivel sokan nehezen birkóznak meg, a *Pezsgőáriában* pedig rendkívül pregnáns szövegmondásra

van szükség” – mutat rá Szegedi Csaba. De ennél talán még fontosabb a fiatal bariton szerint, hogy *Don Giovanni* különlegesen intenzív színészi játékot igényel: határozottságot és érzelmességet, a végén pedig tébolyt kell megformálnia, és emellett a szívtipró fizimiskára is végig ügyelnie kell.

Brickner Szabolcs ugyanakkor arra figyelmeztet, hogy énekművészi szempontból *Donna Anna* vagy *Don Ottavio* szólama címszereppel felérő kihívás – gondoljunk csak a *Dalla sua pace* vagy az *Il mio tesoro* kezdetű áriákra. Az együtteseket pedig olyan hangszeresrűen rakta fel Mozart, hogy egyáltalán nem derül ki belőlük, melyik lenne fontosabb szólam. A hosszabb idő után 2012 decembere óta Budapesten is újra rendszeresen fellépő lírai tenor bizonyos szempontból mégiscsak irigykedik bariton kollégáira: „Mozart tenorhősei képtelenek elvárásolni és

megtartani a kedvesüket, túl érzékenyek, sőt egyenesen ügyefogyottak. *Donna Anna* nem szerelmes *Don Ottavio*-ba, *Konstanze* nem szerelmes *Belmontéba*, *Taminót* három dáma menti meg a sárkánytól – micsoda hősök ezek!?”

Brickner Szabolcs bemutatkozni a márciusban hat alkalommal látható *Anyegin*-ben. Csajkovszkij operája esetében nem kétséges, hogy a címszereplő a bariton Anyegin – ám esetében sem elsősorban az énekelnivaló jelenti a legnagyobb kihívást. Szegedi Csaba szerint „hanggal is bírni kell persze, de főleg a színészi oldala miatt nehéz megformálni ezt a címszerepet”. Hiszen – főleg egy mai fiatal énekesnek! – nem könnyű azt a kiégettséghez és világfájdalomhoz vezető utat végigjárni, amelyet a nyitóképtől a fináléig Anyeginnek meg kell mutatnia. Brickner Szabolcs úgy véli, *Anyeginé*

BRICKNER SZABOLCS – ANYEGIN | Fotó: Éder Vera

SZEGEDI CSABA – A SEVILLAI BORBÉLY | Fotó: Juhász Attila

○ SZEGEDI CSABA – DON GIOVANNI

○ BRICKNER SZABOLCS – ORFEO | Fotó: Éder Vera

csak azért sokkal nagyobb szerep, mert Lenszkij korán meghal. Amíg mindketten színpadon vannak, feladatuk minden szempontból összemérhető. S bár Lenszkij kevésbé összetett figura, mint Anyegin, Csajkovszkij gyönyörű, érzéki áriákat írt neki. S a tenorokat gyakran a vesztesel együttérző közönség is kárpótolja: „jó pár olyan előadásban volt már részem, amikor Lenszkij kapta a legnagyobb tapsot” – idézi fel Brickner Szabolcs.

Áprilisban fordul a kocka: Kacsóh Pongrác *János vitéz*ében a címszerep Brickner Szabolcsé, Szegedi Csaba pedig Bagót alakítja. Bár „csak” egy daljátékról van szó, mindkét fiatal énekes igen komolyan készül a szerepére. Szabolcs épp úgy, mintha bármelyik Mozart- vagy Verdi-címszerepet személyesítené meg, Csaba pedig külön örül annak, hogy a prózabetétekre készülve leporolhatja színpadi beszédképességét. Egyik fiatal művész sem tagadja tehát, hogy igen csábító egy címszerep, beleértve azt az extra kihívást is, amit az jelent, hogy az egész produkció az ő vállukon nyugszik. Sőt az olyan igazán hiúságnak tűnő velejáróit sem vetik meg, hogy a címszereplőt tapsolják meg elsőként. Ám ez nem jelenti azt, hogy ha nem címszerepet alakítanak, ne vennék komolyan magukat! „Ugyanolyan lelkesedéssel és alázattal készülök fel, függetlenül attól, hogy címszerepet, főszerepet vagy közép-szerepet alakítok-e éppen” – mondja Brickner Szabolcs, Szegedi Csaba pedig hozzáteszi: „minden lehetőségnek és szerepnek örülök – számomra mindegyik egyformán fontos!” S hogy miként látja az operai főhősök helyzetét és a női hangfajok lehetőségeit egy pályája csúcsán járó díva? Megtudhatják a következő oldalakon Lukács Gyöngyivel készült interjúkból. ○

Lukács Gyöngyi

„Egy címszerep-
álmom még van!”

Ki gondolná, hogy a pályája csúcsán járó díva tucatnyi címszereppel a háta mögött máig sajnálja, hogy drámai szopránként nem lehet Carmen? A Kossuth-díjas, érdemes művésznő azt is elérulta, osztozik-e a címszerepen a *Macbeth*ben párjával, Alexandru Agachével. Végh Dániel

○ A BOLYGÓ HOLLANDI

○ NORMA | Fotó: Mezey Béla

– **Néhány hete debütált hatalmas sikerrel A bolygó hollandi Sentájaként. Bár a mű címszereplője a Hollandi, Wagner saját bevallása szerint Senta balladájából bontotta ki a darabot, és a szakirodalom is egyetért abban, hogy Senta az opera legfontosabb karaktere.**

– Hazabeszélek, de valóban így van. Jó néhány előadást láttam élőben vagy felvételtől, és szinte mindegyiket Senta köré rendezték; sőt, több esetben Senta a mű legelejétől színpadon van. Szikora János rendezésében is először felbukkan, kezében a lámpással, mint egy világítótorony. A Hollandi is nyilván főszerep, de az opera lényege, az önfeláldozás, ami nélkül a Hollandi nem szabadulhatna meg az átoktól, Senta döntése. Ő mozgatja az eseményeket.

– **Az énekelni való is felér egy címszereppel?**

– Mind a két szólam nagyon nehéz, hiszen a Wagner-főszerepek mindegyike hatalmas kihívást jelent. Ralf Weikert, a premier dirigense – félig persze tréfálkozva – azt mondta, Wagner nem szerette az énekesnőket. Tény, hogy

elég mostohán bánt az énekhanggal! Egyrészt nagy dinamikai különbségeket kell tudni megmutatni, mert a kottába bizony kétszeres-háromszoros pianissimók is be vannak írva – ezeket kötelességemnek éreztem meg is mutatni. Másrészt rengeteg az énekelni való, és Wagner nem ad pihenőt. Senta balladája kívülről talán nem tűnik olyan nehéznek, de az egyik legkényesebb ária az operairodalomban – ezt rengeteg címszereppel és főszereppel a hátam mögött merem állítani.

– **Wagner abban a tekintetben sem kényeztette el a hölgyeket, hogy – Verdivel ellentétben – egyetlen női címszerepet sem írt. Van olyan az ettől függetlenül nagy kihívást jelentő főszerepek közül, amit Senta után elvállalna?**

– A Magyar Állami Operaház és a külföldi menedzserem is régóta bombáz Wagner-szerepekkel. Nem is tudom megszámolni, hányszor utasítottam vissza például *Az istenek alkonya* Brünnhildéjét – ami nem az én hangom. Tudom magamról, hogy én olasz szoprán vagyok: a hangom és a technikám is olaszos. Ennek ellenére vannak még

olyan Wagner-szerepek, amelyeket jól meg tudnék oldani: Erzsébet illene a hangomhoz, és gondolkodom a *Walkür* Brünnhildéjén is.

– **Egyszer azt nyilatkozta, Lady Macbeth a legkedvesebb címszerepe. Miért?**

– Furcsállni szokták, miért szeretem annyira, hiszen sok kolléganőm fél tőle, sőt egyenesen küszködik vele. A szerep sokszínűsége vonzott benne mindig: a Lady sebezhető, gonosz, kegyetlen, ugyanakkor rendkívül nőies, és sorstragédiája végtelenül megindító. A zene pedig fantasztikus! A Lady szerepében ráadásul azóta jól érzi magát a hangom, hogy huszonkilenc évesen először énekeltem Londonban.

– **Ön szerint kire vonatkozik az opera címe? Lady Macbeth osztózik a férjével a címszerepen?**

– Nagyon sok rendező, akivel dolgoztam a darabon – legutóbb Hugo de Anával Santiago de Chilében –, azt állítja, hogy a Lady az abszolút főszereplő. Igaz, Macbeth is nagyon sokat énekel, a Ladynek azonban négy – sőt,

ezt a közönség is várja, látja és imádja. Érezni a színpadon, hogy a *Toscában* – a rendszeres külföldi felkérések mellett tavasszal négy előadásban lépünk fel újra együtt az Andrássy úton – árgus szemmel figyelik, tudunk-e ellenségesen viselkedni egymással.

– **A következő hónapokban egy sor olasz operában játszik címszerepet: Lady Macbeth és Turandot szerepe mellett Toscát is éneklí majd. Miben különböznek Verdi és Puccini címszerepei?**

– Turandotról mindenki azt tartja, hogy egy jéghideg hercegnő. De az áriája, ahogy kapaszkodik és forrósodik fölfele, az egyik legszenvedélyesebb zene a világon. Olyan emóciókat mozgat meg, amelyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni! Turandot a merev álarc mögött már nagyon akar szeretni, és nagyon várja, hogy viszontszeressék. Én egyébként is emocionális ember vagyok, és szeretem a nagy kitöréseket a színpadon – de ez nem csak az én interpretációm! Tosca pedig abszolút olyan szerep, ami minden énekesnek földadja a leckét. Egyrészt igazi, sötét, drámai szoprán hangra van hozzá szükség, hiszen a zenekar rendkívül vastagon hangszerelt. Másrészt Tosca ízig-vérig nő. Egy szégyenlősebb, visszafogottabb énekesnőnek nem testhezálló szerep.

– **Húsvétkor fellép a Parasztsücsületben is. Mascagni operájának nincs címszereplője – miből egyértelmű mégis, hogy kié a legfontosabb szólam?**

– Ha csak „kilóra” nézzük, egyértelmű, hogy Santuzza éneklí a legtöbbet. Ahogy a Hollandinál, úgy a Parasztsücsület-rendezések többségében is – például a csodálatos bécsiben – már a nyitány első akkordjaira megjelenik a színen Santuzza, és ki sem megy a

○ TURANDOT | Fotó: Éder Vera

az első ária cabalettáját külön számítva öt – áriája van, és mindegyik rendkívül igényes. Ő az események motorja, ő az, aki bajba sodorja a férjét, és aki irányítja az egész udvart – egy igazi manipulátor.

– **Így gondolja ezt párja, Alexandru Agache is, akivel a Macbethben – és a Toscában is – rendszeresen együtt lépnek föl?**

– Mi már kész művészként kaptuk egymást, úgyhogy tényleg csak egészséges rivalizálás van köztünk! De mivel

elsőrendű énekes, fordult már elő a színpadon, hogy azt mondtam magamban, „kapd össze magad, Gyöngyi, nem maradhatsz alul!” (*nevet*) Alexandru egyébként rendkívül jó ember, tőle mindenfajta szakmai féltékenység és irigység távol áll a fach-kollégáival kapcsolatban is. Itthon is szoktunk közösen dolgozni a szerepeinken, amikor pedig együtt lépünk fel, mindig duplán izgulunk. Ugyanakkor összehasonlíthatatlan, felemelő érzés, amikor a közös alakításba igazi érzelmi szálakat tudunk belevinni – és

○ A BOLYGÓ HOLLANDI

darab legvégéig. Dramaturgiailag is ő viszi a főszerepet, hiszen ő alakítja az eseményeket. Egyébként meg gyönyörű énekelni valója van.

– A kettősökben, illetve a nagyobb együttesekben miből egyértelmű, hogy melyik énekes a legfontosabb szerep?

– Verdinél, Puccininél és a veristáknál általában egyértelmű, hogy a szoprán. Pucciniről tudjuk, hogy imádta a szopránokat, az egyetlen Suzukin kívül nem is nagyon írt mezzoszoprán szólamot.

– A mélyebb hangfekvésű hölgyek nincsenek is bővében a kiugrási lehetőségeknek... Ön gondolt már arra, hogyan alakult volna a pályafutása, ha mezzoszoprán vagy alt lenne?

– Nekem mindig nagyon tetszett a mezzoszoprán hang. Sohasem akartam az lenni, és nem is merült fel, hogy az lennék, de egyetlen szerep azért van, amit egész életemben irigyeltem a mezzoszopránoktól. Nagyon tudtam volna, hogyan formáljam meg a Carmen címszerepét. Kaptam is rá felkérést külföldre – hiszen szokták szopránok is énekelni –, de sajnos kétszer is foglalt voltam.

– Hosszú pályát befutó énekesek azért akarva-akaratlanul kalandoznak más fachok felé, hiszen fiatalon kisebb, líraibb szerepeket kapnak, majd ahogy érik a hangjuk, a sötétebb hangszínt igénylő feladatok találják meg őket...

– Főiskolásként nekem is sokkal líraibb volt a hangom, sőt a tanárom kifejezetten koloratúrszopránként kezelte. Akármilyen furcsa és hihetetlen, tizenkilenc évesen az *Éj királynője áriáját*, Gildát, Rosinát énekeltem. Ekkor már a Művelődésügyi Minisztérium ötéves állami ösztöndíjának köszönhetően a Csajkovszkij Konzervatóriumban tanulhattam, ahol a diplomámat is megszereztem Jevgenyija Sumilova osztályában. A világhírű, szigorú moszkvai zeneakadémián olyan tanárok voltak, mint Tamara Milaskina, Vlagyimir Atlantov, Irina Arhipova, Jevgenyij Nyesztyerenco vagy Jurij Mazurok. Külföldi tanulmányaim mellett rendszeresen kaptam lehetőséget szerepek beéneklésére: húszévesen megkaptam a *Trubadúr* Leonóráját, és még nem voltam huszonegy, amikor a *Traviata* címszerepét, majd Neddát, Tatjánát, a *Simon Boccanegra* Ameliáját – szóval az én pályámon is megvolt a fokozatosság. Igaz, egész életemben

könyörögtem az impresszárióimnak, hogy szeretnék több lírai szerepet. Sajnos kimaradt a *Bohémélet* Mimije is, pedig azt a szerepet nagyon szerettem volna elénekelni. De a hangfaj tényleg nem kívánságműsor, és aki nem a fachjának megfelelő szerepeket vállalja el, annak rövid pályája lesz. És ebben óriási a tanárok felelőssége!

– Mint anya és mint énekesnő milyen tapasztalatokat tud átadni a pályája elején járó lányának, ráadásul úgy, hogy nem is ön a tanára?

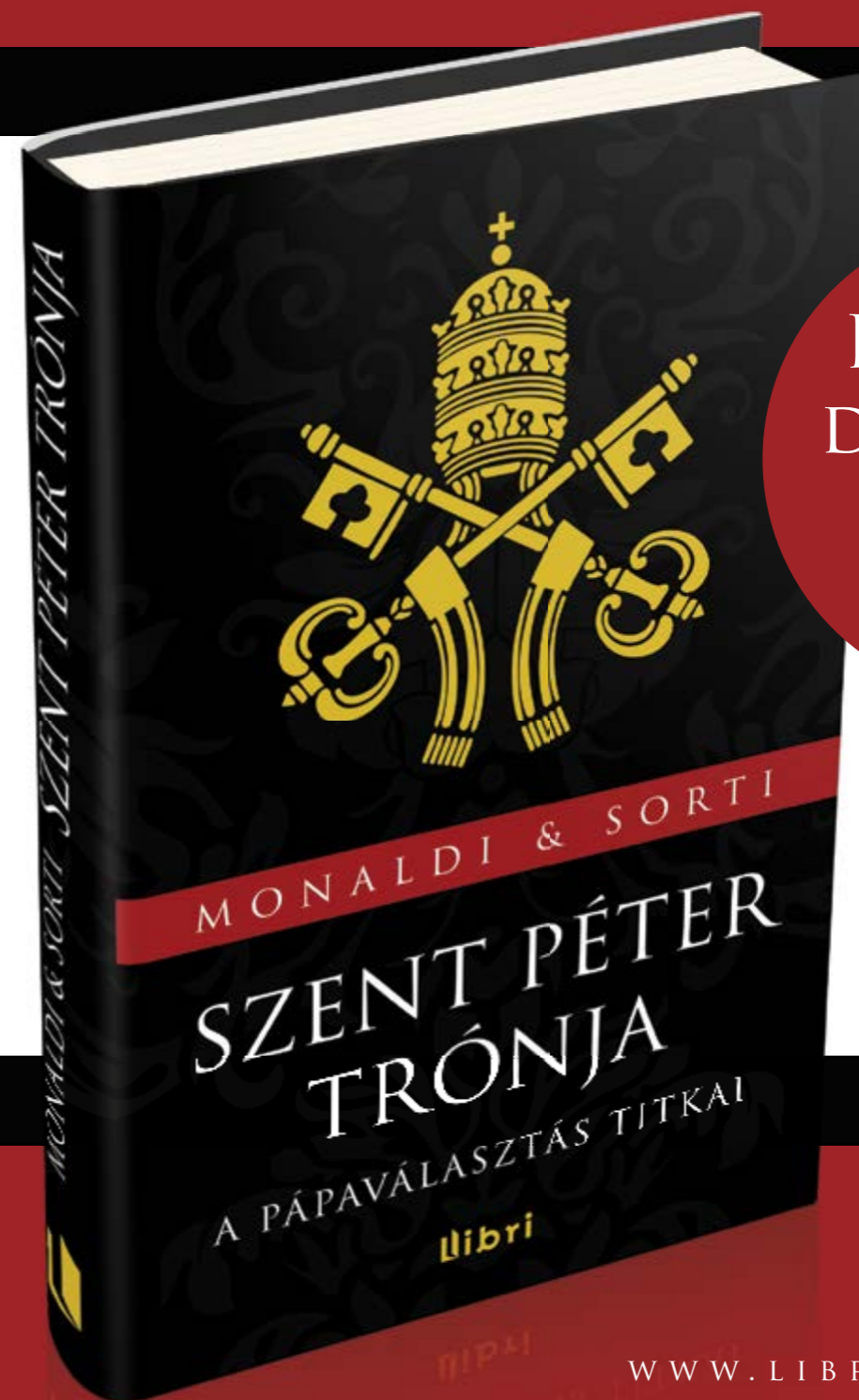
– Elmondhatatlanul nagy boldogság, hogy a lányomnak húszéves korára csodálatos hangja van, Marton Évánál jó kezekben van a Zeneakadémián, ambiciózus is, úgyhogy akármilyen lehet belőle. Nem mondtam le arról az álmomról sem, hogy együtt állhassunk a színpadon mint Turandot és Liù!

– Ha már az álmoknál tartunk: van-e olyan címszerepvágya, ami még nem teljesült?

– Szinte mindent elénekeltem, amit szerettem volna, úgyhogy igazán elégedettnek mondhatom magam. Egyébként sem az a lényeg, hogy az ember száz szerepet kipipáljon, és abban sem hiszek, hogy egy torokkal ugyanolyan magas színvonalon el lehetne énekelni mindent Monteverditől Mozartont, Puccin és Wagneren át a magyar nótáig és az operettig. De egy címszerepálmom azért van. Már jeleztem is a budapesti Operaház vezetésének és külföldi ügynökeimnek, hogy készen állok Ponchielli *La Giocondájára*. Ezt a darabot nem mindig tudják a színházak repertoáron tartani, mert nagyon nehéz rá címszereplőt találni, még külföldön is. Giocondára tehát várok – de hogy valahol meghallják-e a vágyamat, az már nem rajtam múlik... ○

TÖRTÉNELEM JELEN IDŐBEN

A SIKERKÖNYV MÁR A BOLTOKBAN!

HOGYAN
DŐL EL, KI
LESZ A
PÁPA?

libri
KIADÓ

WWW.LIBRI-KIADO.HU

Kétszer 2000

Verdi és Wagner

2013-ban Giuseppe Verdi és Richard Wagner születési bicentenáriumát ünnepli a világ, s benne a Magyar Állami Operaház. Április 8-án a *Stiffelio* koncertszerű magyarországi bemutatója kerül majd a húsvét táján hagyományos *Parsifal*-előadások közelébe. Verdi e kevésbé ismert operájáról, valamint az olasz operafejedelem Wagner iránt táplált érzéseiről szól írásunk. László Ferenc

„Verdi legigazságtalanabban mellőzött operája” – fogalmazott Fodor Géza a *Stiffelio*t jellemezvén, s a nagy operaesztéta ebben az ítéletében sem tévedett. Az 1850-ben Triesztben bemutatott opera azonban nem egyszerűen mellőzött, hanem a legszélsőségesebben hányatott sorsú dalművek közé tartozik – keletkezéstörténetében és utóéletében egyaránt. A *Luisa Miller* és a *Rigoletto* között komponált opera ugyanis az első olyan darab volt Verdi műveinek sorában, amely már a premieren is csak a cenzúra által megcsonkítva juthatott a közönség elé. Merthogy Verdi és ekkor már állandó librettistája, Francesco Maria Piave akarva-akaratlanul is többszörösen kényes témához nyúlt, amikor soron következő operájuk alaptémájául a mára majdnem egészen elfeledett francia szerzőpáros, Émile Souvestre és Eugène Bourgeois *A tiszteletes, avagy az evangélium és a családi tűzhely* című, 1849-ben bemutatott színművét választották ki maguknak. A 19. század

elején játszódó történet címszereplője, egy kis német protestáns csoport lelkésze hosszabb útrajról hazatérve szembesül a szomorú ténnyel, miszerint feleségét elcsábították, ámde dühös férji felindulását végül felváltja a keresztényi megbocsátás érzése. Így első ránézésre aligha könnyű rájönünk, mi is lehetett a baj ezzel a témaválasztással, s 1850-ben magát Verdit is meglepetésként érte a triezsti osztrák cenzúra kifogásözöne. Pedig problémának ott volt mindjárt a házastársi hűtlenség maga, amely egészen más megítélés alá esett a mondán Párizs színpadain, mint a neoabszolutista osztrák birodalomban. A cenzorokban még ennél is nagyobb megütközést keltett az üldözött protestáns szekta színpadi megjelenítése, a *Biblia*, s benne Krisztus szavának felemlítése, és egyáltalán: a templomi, szakrális környezet ábrázolása. A lelkészből ilyesformán „laikus testvér” vált, dramaturgiai szempontból kitüntetett szakaszokat pedig jószerint érthetetlené változ-

WAGNER | Caesar Willich

tattak, így kész csoda, hogy a *Stiffelio* még mindezek után is tisztességes sikert aratott az ősbemutatón.

A konverzációs stílusával a *Traviatát* előlegező, a tenor címszereplővel pedig mintegy fordított othelloi utat végigjáró opera csonkítatlan bemutatására Verdi utóbb többször is tett kísérletet, ám erre végül mégsem került sor. Így azután a komponista radikális megoldást választott: új librettót készíttetett műve számára, s az így immár a kereszties háborúk korába transzponált operát, az *Aroldót* állította a *Stiffelio* helyébe. Az Aroldo azonban minden szempontból sikerületlen műnek bizonyult, míg a *Stiffelio* több mint száz esztendőre eltűnt: nem csupán a repertoárról hiányzott, de teljes egészében elveszettek tudták ezt a Verdi-operát. Csupán az 1960-as években leltek rá a *Stiffelio* kottáira a nápolyi konzervatórium levéltárában, s az opera ilyesformán csak az 1968-as párizsi bemutatót követően válhatott,

VERDI | Giovanni Boldini – részlet

ha lassan is, de azért végre megismerhetővé a közönség számára. E megismerési folyamatnak sokat használt a tény, hogy az 1990-es években Plácido Domingo és José Carreras is magára öltötte a megbocsájtást hirdető lelkipásztor jelmezét (mindkét alakítást DVD-felvétel őrzi), Carreras ráadásul korábban (1979) már stúdiófelvételen is lemezre énekelt e szerepet, Lamberto Gardelli vezénylete alatt, Sass Sylvia oldalán. A koncertszerű budapesti bemutató most a magyar közönség számára is jelenvalóvá teheti ezt a figyelemreméltó operát.

A cenzúrával megszenvedő, műveit ekkor még a változó színházi-énekesi igényekhez és körülményekhez igazító, s az alkotói „gályarabság éveiből” csak nehezen kitörő Verdi 1850-ben még nemigen tudott arról a vele egykorú pályatársáról, aki utóbb a távolból is oly feszélyezővé vált számára, s akinek egyre terebélyesedő kultusza idővel oly sokszor ingerelte gunyoros meg-

jegyzésekre. Merthogy Giuseppe Verdi és az 1850-ben amúgy épp a *Lohengrin* weimari bemutatójával triumfáló Richard Wagner igazán nem alkotott valamiféle „példamutató nagy ikerpárt” (mint Illyés versében Bartók és Kodály), s ha Wagner felől vizsgálunk kettejük viszonylatát, az eredmény eléggé lehangoló lenne. Cosima Wagner feljegyzései között például összesen két érdemi megjegyzést lelünk, amelyek

Verdi: *Stiffelio* koncertszerű előadás

Karmester: **Héja Domonkos**

Stiffelio: **Kiss B. Atilla**

Lina: **Rálik Szilvia**

Stankar: **Kálmándi Mihály**

Raffaele: **Boncsér Gergely**

Jorg: **Palermi András**

Dorotea: **Dobi-Kiss Veronika**

Federico: **Mukk József**

Bemutató: 2013. április 8., hétfő

Isméltés: 2013. június 1., szombat

Verdire vonatkoznak: „a legjobb semmit sem mondani róla” – jegyezte fel férje kurtán megfogalmazott véleményét a *Requiem* meghallgatása után, s ugyancsak ő örökölte meg Wagner gúnyolódását is, amelyet egy Velencében hallott Verdi-téma váltott ki belőle.

Verdi ennél jóval többször, árnyaltabban és komoly intellektuális utat bejárva nyilatkozott élete során Wagnerről, bár sommásan lesújtó vélemény azért utána is maradt. „Ez örült!!!” – összegezte egy magánlevelében a benyomásait, miután 1865-ben egy párizsi koncerten végighallgatta a *Tannhäuser* nyitányát. Utóbb aztán magánkörében mind többször tette egyértelművé, hogy nehezen viseli azt a zenés színházon túlterjeszkedő hatást és népszerűséget, amely Wagnert immár Itáliában is övezte. A szakmai érdeklődés azonban nem hagyta nyugodni, s így 1871-ben ő is ellátogatott Bolognába, hogy megtekintse a Lohengrin első olaszországi előadását. Sűrűn végigjegyeztelte a saját zongorakivonatát, igaz, megjegyzései inkább az előadásra, mint a műre vonatkoztak: az utóbbit helyenként szépnek, ám összességében túl lassúnak és unalmasnak ítélte. Sőt a *Lohengrin* körüli bolognai felhajtást olyannyira visszatetszőnek találta, hogy személyes használatra gúnyos fordulatot is fabrikált a mű címéből: „De az istenért! Nem akarok semmilyen lohengrinezést (Lohengrinate)!” – intette le például az *Aida* körüli reklámhadjáratot kiadójának, Ricordinak küldött levelében.

Verdi ellenérzéseiben persze sokkal több volt szimpla féltékenységnél. Mindenekelőtt az a meggyőződés munkált benne, hogy Wagner elvei nem átültethetők az olasz zene közegébe, s hogy minden náció művészetének,

így az olaszoknak is meg kell őriznie a maga jellegzetességeit. Azt is nyilvánvalóvá tette, hogy Wagner szerinte „túl messzire ment”, ami egyformán vonatkozott a hagyományos formákkal való szakításra, a filozófiai érdeklődésre és a pályatárs öntömjénezésére. Verdit kétségkívül az is bosszantotta, hogy a *Don Carlos*ból vagy épp az *Aidából* sok kortársa mindenáron Wagner-hatást akart kihallani. S végül ott munkált Sant’Agata földbirtokos urában egy mellékérés is, amelyet talán helytelen lenne kisebbrendűségi komplexusnak nevezni, noha többé-kevésbé rokon azzal: az az érzés, hogy Wagnertől nem vitatnak el valami olyasmit, amit róla sohasem mondanának. Franz Werfel 1926-os, remek Verdi-tanulmányát (*Verdi portréja*) idézve: „Világhíre végeredményben csak színházi hírnév, újságdicsőség; hírnév, amely olyan intézményektől függ, amelyeket mélyen megvet. A leghatalmasabb dicsőség, amaz isteni, ezoterikus dicsőség, amely hűvösen dereng egy név körül, [...] megtagadtatott tőle. Bár elnyerte az elsőrangú, ragyogó színházi szerző rangját, zseninek mégsem nevezték soha. [...] Az életveszélyt úgy hívták, Richard Wagner, és a Maestro számára e névben sűrűsödött össze mindaz, aminek ő maga nem volt birtokában” (*Bán Zoltán András fordítása*).

Verdi azonban idővel felülemelkedett korábbi álláspontján, s az évek során mind több elismerő szót hullajtott el Wagner műveiről. Jóllehet, döntően csak Wagner halála után, mely eseményről így írt Ricordinak: „Szomorú, szomorú, szomorú... Egy nagy egyéniség tűnt el! Egy név, amely olyan erősen rányomta bélyegét a Művészet történetére.” ►►

Hangos bélyeg

Életükben ugyan sohasem találkoztak, ám az évfordulók már régóta egymás mellé helyezik az egyaránt kétszáz éve született Verdit és Wagnert. Így közösen ünnepli őket a Magyar Posta is, amely most márciusban „hangos” bélyeggel köszönti a két komponistát. Az Orosz István Kossuth-díjas grafikusművész által tervezett bélyegeken – most először – úgynevezett QR-kód is megtalálható, melynek segítségével a Magyar Állami Operaház honlapján elhelyezett hangzó és szöveges bicentenáriumi anyagokat lehet elérni az okostelefonokon keresztül. A Magyar Posta egyébiránt már nem először szentel bélyegeket az opera világának, illetve Verdi és Wagner emlékének. Így 1967-ben, az *Operák* című bélyegsorozat részeként az 1 Ft-os címlet a *Don Carlos*, míg az 1,70-es címlet a *Tannhäuser* egy-egy jelenetét idézte.

○ VERDI AZ AIDÁT VEZÉNYLI A PALAIS GARNIERBEN
1880. MÁRCIUS 22-ÉN | Adrien Marie

Ünnep

VERDI-MARATON ÁPRILIS 6-ÁN

Vitézy Zsófia és Szomolányi Janina a Tavaszi Fesztivál és az Operaház együttműködéséről

A Budapesti Fesztiválközpont évek óta kiválóan működik együtt a Magyar Állami Operaházzal – ezt hosszú távon a lehető legszorosabbra szeretnénk fűzni. A szokásos konstrukció – ahogy Wagner *Parsifalja* esetében idén is – az, hogy mi hívnunk vendégművészt két estére. Szeretnénk, ha ennél szélesebb közös vállalkozás indulna el, ilyenek gondoltuk a Verdi-év megünneplését: a kétszáz éve született olasz operaszerzőről koncentrált módon, Verdi-maraton keretében emlékezünk meg. Az egynapos maraton Verdi különféle műfajait sorakoztatja fel, hogy több oldaláról is bemutathassuk művészetét, mely így a lehető legtöbb ember számára válik hozzáférhetővé. Lesz ingyenes szabadtéri esemény, lesz operaelőadás, operakórus-, illetve áriahangverseny.

A nap másfél órás, népszerű áriaválogatással kezdődik („Operagála in jeans”), Oliver von Dohnányi vezényletével, a MÁV Zenekar és fiatal énekesek közreműködésével. 13 órától az Operaház Székely Bertalan termében az ínycsemegek számára Ókovács Szilveszter és Batta András moderálásában a szerző több arcát is megismerhetjük, többek közt elhangzik Verdi *Vonósnégyese*, szerelmeslevél-részletek, dalok, parafrazisok, illetve 16 órától Batta András előadása Verdi és Richard Strauss kapcsolatáról. 18 órakor kezdődik a *Rigoletto*, két vendégművész közreműködésével. Az előadás végéhez csatlakozik a Verdi-kóruséj, melyen az Óbudai Danubia Zenekar játszik. Ezt – hasonlóan az évadnyitó *Hunyadi Lászlóhoz* – az erre az alkalomra lezárt Andrassy úton kivetítőkön élvezheti a széles publikum.

A műsort és a közreműködők névsorát a www.fesztivalvaros.hu és a www.opera.hu honlapokon részletesen is megtekinthetik.

▶▶ Alig pár esztendővel később pedig már ezekkel a méltató, igaz, hajszálnyit még mindig ironikus szavakkal nyilatkozott egy francia újságíró firtató kérdésére: „Csodálattal viseltetek Wagner iránt. Bármit mondjanak is, van dallam Wagnernél, csak tudni kell megtalálni. De meg kell vallanom, hogy jobban szeretem a korábbi műveit, mint a későbbi stílusát, és egyiket sem helyezném a Lohengrin fölé.” Élete utolsó éveiben azután egy hozzá ellátogató wagneriánusnak már a *Trisztán és Izoldáról* is lelkes méltatással szólt, különösen kiemelve a második felvonás zenei invenciójának gazdagságát. Ám még ekkor sem tagadta meg teljesen korábbi távolságtartó álláspontját, ha újfent szelíd (ön-)íróniába csomagolta is azt. „Bizonyára belátja, hogy én mint olasz nem érthetek mindent” – ezzel a mondattal vezette fel a wagneri témaválasztásokkal, a germán mitológiával és egyáltalán a miszticizmussal kapcsolatos, hangsúlyozott avatatlanságát, majd így folytatta udvarias mentegetőzés formájában előadott szavait az akkor épp nyolcvanhat esztendőös Verdi: „De hiszen még fiatal vagyok”. ◊

13
március 22.
– április 7.

Budapesti
Tavaszi
Fesztivál

HÚSVÉTRA HANGOLVA!

PETER BROOK / EGY VARÁZSFUVOLA
KLAUS OBERMAIER / TAVASZI ÁLDOZAT
JURIJ BASMET / MOSZKVAI SZÓLISTÁK
CLAUDIO ABBADO / ORCHESTRA MOZART
CHRISTOPH PRÉGARDIEN / LE CONCERT LORRAIN
PHILIPPE HERREWEGHE / COLLEGIUM VOCALE GENT
PATRICIA PETIBON / MÜNCHENER KAMMERORCHESTER
MARC MINKOWSKI / LES MUSICIENS DU LOUVRE–GRENOBLE
CARMEN CORTÈS COMPAÑÍA
SNÉTBERGER FERENC / **RICHARD BONA**
VERDI-MARATON

www.btf.hu

BUDAPEST

BUDAPESTI ÉRTÉKPAPÍR
TŐZSZÉNYTŐRZÉSI
RÖVIDTÁRSASÁG

NEMZETI ELŐZETES
MUNKATÖRZÉS

MFB
Magyar Értékpapír Bank
Zártkörűen működő részvénytársaság

„Mit kezdjek a véres lándzsával?”

Wagner és a húsvét *Rákai Zsuzsanna*

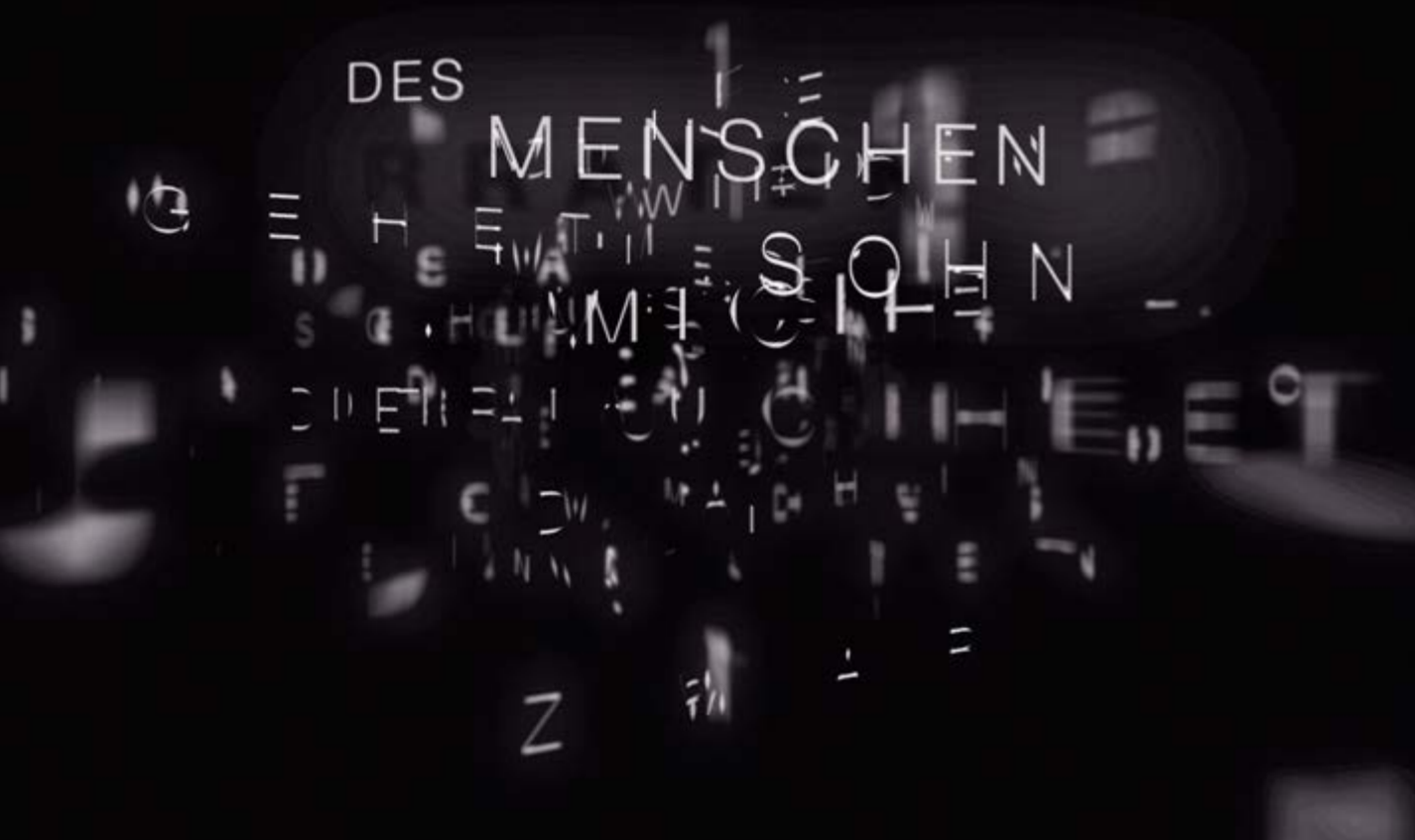
„Mit kezdjek a véres lándzsával? – tette fel a kérdést Wagner 1865 szeptemberében *A barna könyv* lapjain részben magának, részben Cosimának. – A költemény szerint: a Grállal együtt kell behozni a lándzsát; hegyén egy vércsepp csillog. Anfortas sebét mindenesetre ez a lándzsahegy ütötte: hogy függ össze mindez? Nagy itt a zűrzavar.”

Wagner rendszerint roppant elszántan élte bele magát alkotói dilemmáiba, a zűrzavarok feloldásának folyamatába, a *Parsifal* összefüggéseinek kibontása pedig különösen próbára tette. Nem kizárólag azért, mert az ártatlan balgaságánál, szent tudatlanságánál fogva legyőzhetetlen hőssel rendkívül mélyen azonosult, hol önmagát, hol fiát, eszményi teremtményét látva a színpadi figurában, hanem azért is, mert a középkori lovagregény-variánsok részleteiből kialakított szűzsének jóval összetettebb feladatot szánt, mint hogy pusztán használható librettóként szolgáljon a zeneszerzői fantázia számára.

Jóllehet a cselekményvázlat és a belőle kialakuló költemény bizonyos fokig ilyenformán is sikeres lehetett volna. Wagner ugyanis, bármennyire egyenetlenek voltak is irodalmi adottságai, remek érzékkel tudott szituációkat összefogni és hangulatokat ábrázolni.

Gigantikus hangkulisszákat teremtő fantáziája meghökkentően és lenyűgözően pontosan tudta megragadni egy-egy cselekmény közegének lényegét, illetve a történetek és külső kereteik közti összefüggések szerkezeti jelentőségét. Épp ezért a *Parsifal*nak már az első, *A barna könyv*beli prózavázlatában is magával ragadóan élő a Grált kereső lovagok középkori legendáinak világa, az egykori elbeszélések allegorikus fordulatainak ritmikus zártága, magyarázatoktól tartózkodó egyszerűsége. Ugyanakkor Wagner azal is tisztában volt, hogy a cselekmény színpadra való alkalmasságát mindez önmagában nem képes tartósan biztosítani, hogy a borzongatóan ódon hely-

színek és szófordulatok ereje legfeljebb mindössze némi penésrteggel vonhatja be az egyébként látványosan profán szórakoztatást szolgáló, papírmásé díszleteket, az opera, a zenés színpadi dráma műfaját azonban egy tapodtat sem viheti közelebb ahhoz az ideálhoz, amelynek megteremtését a komponista célul tűzte ki. Ehhez a célhoz pedig Wagnernek megváltástörténetre volt szüksége, olyan cselekményre, amely lelki és technikai értelemben egyaránt megtisztító erejű, amely többé nem opera, hanem a műfajt magasabb szintre emelő, a színpad átlényegítő hatalmát mintegy megszentelő szakrális játék, Bühnenweihfestspiel. Nem egyszerűen visszatérés a dráma rituális gyökereihez, hanem a keresztény rítusba való beavatás, márpedig ez az elképzelés arra kárhoztatta a zeneszerzőt, hogy fáradhatatlan óvatossággal

egyensúlyozzon a hívő elragadtatása és a blaszfémia határán.

A színháztárs világában nemhogy a megváltás misztériumának, de az isteni (sőt sokáig az azt tükröző evilági) hatalom ábrázolásának sem volt helye. Szentségtörésnek és felségsértésnek számított. A hit erejének ábrázolása drámai értelemben tartózkodóbb műfajok számára volt fenntartva, amelyek Bach passióihoz hasonlóan sokkal inkább számítottak a titokzatos cselekmény kommentárjainak, semmint a megváltást tevékenyen megjelenítő színhátnak. A 19. század képzelőereje azonban kevésbé kötött, közvetlen emocionális reakciókat kiváltó élményekre vágyott, és nem csekély mértékben éppen formálisan távolságtartó volta miatt veszítette el érdeklődését azon műfajok iránt,

amelyek a vallásos áhitat kifejezésére és felidézésére évszázadokon át hivatottak voltak. Bizonyos formák ugyan viszonylagos népszerűsége tettek szert ebben az időben, mint a hátborzongatóan személyes kétségbeeséssel új életre galvanizált, a mise egykori rituális elemeit csak a tartalom külső kereteként alkalmazó requiem – ez a műfaj még a mellbevágóan életrevaló olasz opera olyan kiválóságait is megihlette, mint Verdi vagy Leoncavallo –, a romantikus esztétika elragadtatás-ideáljából kinőtt évszázad zenei ízlése azonban egyre inkább olyan benyomásokat kívánt, amelyek az érzéseket több fronton támadva bővílik el a hallgatóságot, cselekménnyel, látvánnyal, szöveggel és zenével egyaránt szolgálva a művészi szakrális beavatás élményét.

Az opera és a rítus újfajta, sajátosan közvetlen kapcsolata mindebből következően alapján véve logikus jelenség volt, mivel azonban bőségesen rejtett csapdákat, Wagnernek kellett születni ahhoz, hogy valakinek a feladat végrehajtásához kellőképpen letörhetetlen öntudata legyen. Mások, ha közeledni próbáltak is a kérdéshez, óvatosabban, áttételesebben tették. Mint Mascagni például, akinek 1890-ben bemutatott egyfelvonásosa, a *Parasztbecsület* a feltámadás reggelét csupán kontrasztként alkalmazza egy becsületgyilkosság feszes történetének ellenpontozásához, míg Wagner Parsifalja, a bayreuthi „színházvallás” fő műve magát az átlényegülés misztériumát igyekszik megragadni.

Ha van egyáltalán közös vonása a két alkotásnak, akkor az a női szereplők súlya, a férfialakokéhoz képest összehasonlíthatatlanul bonyolultabb figurák

cselekménymozgató ereje. A szerelmesét megalázott kétségbeesésében eláruló Santuzzáé és a nála is sokkal izgalmasabb, a világ megosztottságát, elátkozottságát és megváltását egyetlen személyben egyesítő Kundryé.

Ez a férfi princípiumtól függő, egyszerre becstelen és tiszta, tudathasadásosan feszült nőalak önmagában ugyan voltaképpen közhely, Wagner azonban olyan tulajdonságokkal ruházta fel utolsó operájában a Grál szolgálólányát, amellyel nemcsak az operairodalom legösszetettebb figuráinak egyikét alkotta meg, hanem saját megváltástörténetének működését is lehetővé tette, amikor a szajha és a szent koreografikus kettősségét megjelenítő alakot személyiséggel, szarkasztikusan keserű, valóságos vonásokkal gazdagította. Ez az irodalmi gyökerein messze túlnőtt Kundry mindenestül Wagner teremtménye.

Ő az, aki beteljesíti Parsifal küldetését, aki értelmet ad a Wagnert annyira foglalkoztató lándzsa kérdésének, aki csábító és vezeklő mivoltának ellentétét feloldva egymás mellé tudja rendelni a lándzsát és a kelyhet, hogy Klingsor varázskertjeinek alkonyi gyönyörűsége végül nagypéntek reggelének szépségévé, Gurnemanz szavaival szólva „a természet ártatlanságának napjává” változhasson. ○

○ ERIC HALFVARSON – A HÚSVÉTI PARSIFAL VENDÉGMŰVÉSZE | Fotó: Lisa Kohler

○ YVONNE NAEF – A HÚSVÉTI PARSIFAL VENDÉGMŰVÉSZE

Húsvét az Operaházban

WAGNER: *PARSIFAL*
március 26. (*Mindenki Operája*), március 29.,
április 1.

BACH–MENDELSSOHN:
MÁTÉ-PASSIÓ
március 28., 30.

MASCAGNI:
PARASZTBECSÜLET,
MESSA DI GLORIA
március 31.,
április 2.

Varázslat az árokból nézve

Hatszemezőt Soltész Ágnes koncertmesterrel és Kovács Miklós ütőhangszeres művésszel

Beszélgetésünk helyszíne – Ági választása – egy rendkívül bájos kávézó az utcafront alatt. Tehát alulról látjuk a járdát, akárha az Operaház zenekari árkában ücsörögnénk. Megszokás, szakmaszeret vagy az elbűjés vágya? Miki azonnal elosztat minden kétséget: a zenekari árok korántsem jelent bűvőhelyet. Sőt. Voltaképpen mindenki látszik. És ha hiba történik, minden azonnal kiderül. Tehát szó sem lehet arról, hogy valaki azért válassza élethivatásul az operaházi zenekart, mert ott „mindent szabad”. *Becze Szilvia*

Kovács Miklós: Nekem túl sok idő nem maradt a válogatásra, hiszen még csak másodéves akadémista voltam, amikor próbajáték volt az Operaházban. Amikor fölvettem, úgy ültem be a zenekarba, hogy kevéske tanulmányokon túl semmit sem tudtam az operáról. Rendkívüli közegben találtam magam. A színpad és a színház élete varázslatos volt, és éveken át lenyűgözött. Ma már, huszonegy év után olyan, mintha hazajönnék ide. Nem négy fal között ülök egész nap egy irodában, hanem a világ egyik legszebb épületében a világ egyik legjobb tevékenységét űzöm, hiszen zenélek, mégpedig a zenei műfajok legkomplexebb válfaját, operát játszom. De az ember könnyen elfeledkezik minderről, amikor már évek óta természetes számára ez a hely.

Fotók: Juhász Attila

Soltész Ágnes: Érdekes, hogy ezt mondod, mert én arra emlékszem, hogy miután felvettek, és az első előadás előtt bementem gyakorolni, körülnéztem az árokban. Akkor, ugye, még csak a páholyvilágítást kapcsolják föl, és én ott, a félig árnyékos árokból felnéztem a terem kupolájára, és nem tudtam felfogni, hogy ez a lenyűgöző épület a munkahelyem. Pedig én szinte itt nőttem fel, mert apukám is a zenekarban játszott, úgyhogy hacsak tehettem, jöttem vele. De mégis, egész más érzés volt akkor, zenekari tagként belépni oda.

– Mi az, ami valóban más itt, mint egy színpadon koncertező szimfonikus zenekarnál?

SÁ: Maga a színház. Olyan ez, mint a kirakós játék, nagyon sok fontos részből áll össze. Az nagyon szép pillanat, amikor megtörténik, hogy igazán minden rendben van, egy előadás minden összetevője tökéletesen működik..

KM (bólogat): Gondold el, száznegyven ember munkája, egyszerre, egyformán működik. Ez hihetetlen érzés. Ez a munka a szimfonikus zenéhez képest sokkal összetettebb,

bonyolultabb. Ha a koncerten elindul egy Beethoven-szimfónia, akkor nagy valószínűség szerint az elindított tempó néhány száz ütemen át megmarad. Az operában akár ütemenként is változhat minden. A színházi játék olyanfajta szenzibilitást igényel, amire más helyzetben nem feltétlenül van szükség. Mindig a *Bohéméletet* hozzuk példának: aki kezdő egy operazenekarban és Bohémélet-előadásra készül, a legfontosabb tanács, hogy arra figyeljen, hogy időben lapozzon!

– Említettük már, hogy rengeteg ember munkája kell egy előadáshoz. De mi történik a büfében? Van zenekari asztal, énekesek, balettosok asztala?

KM: Nyilván itt is van egyfajta „klikkesedés”, de elég egy turné, és máris öszszeszedik a társaság, és mondjuk úgy, akár vegyes barátságok köttetnek. Sőt a színházban van egy csomó „vegyes házasság” is (*mosolyog*).

– Ha már ez elhangzott, lapozzunk a magánélet oldalára. Általában elmondhatjuk, hogy a zenészek ritkán engednek a világukba „civilket”, inkább szakmán belül

alakulnak ki kapcsolatok, házasságok.

SÁ: Ez így van, és nem véletlen, hiszen egy civilnek nagyon nehéz lenne elfogadni ezt az életformát. Az Operaház ebből a szempontból is teljesen más, mint egy szimfonikus zenekar. Ott, ugye, reggel kilenctől, tíztől próbálnak délután háromig, négyig, és adnak hetente egy-két koncertet. De nekünk minden este, minden hétvégén, minden ünnepnapon előadásunk van. Aki nem ebben él, annak ezt nagyon nehéz elfogadni.

KM: Egy előnye biztosan van: én mindenképp szembe megyek a csúcsforgalommal. Amikor mindenki hazafelé megy, én akkor autózom a városba dolgozni, és fordítva.

– Viszont nektek is vannak gyermekeitek, akik éppen azért gyerekek, hogy egyáltalán ne tolerálják, ha a papa és a mama dolgozni indul, amikor ők meg éppen együtt szeretnének lenni veletek.

SÁ: Hát, bizony, kapok néha olyan mondatokat, amelyek után nehezen indulok el dolgozni. Nekem három

gyerek mellett nagyon nehéz megtalálni az egyensúlyt. Időnként elhangzik, hogy persze, mert a hegedűt jobban szereted, mint engem, meg más gyerekeknek normális szülei vannak, mert otthon vannak karácsonykor, de azért mégis beleszülettek ebbe az életbe. A középső gyerekemet például lenyűgözi az Opera, akár minden este jönne velünk, hiszen a férjem (Kovács Zoltán, fagottművész – *a szerző*) is itt játszik.

KM: Én is megkaptam a lányomtól, hogy a következő iskolai ünnepségen keringőznöm kell veled, tehát felejtsem el, hogy aznap dolgozni megyek.

– És mit teszel, hogy ne csalódjon a lányod?

KM: Segítünk egymásnak. Pontosan tudja mindenki, hogy ha a kolléga cserét kér, arra nyomós oka van. És mindenki tudja, hogy ha most a másíknak van kérése, és segítek, akkor legközelebb egészen biztosan számíthatok arra, hogy ha én hívom fel, ő ugyanúgy segítőkész lesz.

SÁ: De azért tegyük hozzá, hogy az egész állandó szervezést igényel, és bizony gyakran előfordul, hogy

Arcok az árokból

kiderül, jövő héten lesz valami fontos esemény az egyik gyerek életében, de nekem éppen előadásom van. Sokszor egyáltalán nem könnyű, mert állandó lelkifurdalást okoz. És ahhoz is idő kell, hogy egyik szerepből átálljak a másikba. Reggel, ugye, hatkor ébred a család, anya-apa mindenkit elindít, és amikor beérünk az Operába, kell legalább egy fél óra, hogy áthangolódjunk arra, hogy most már művészek vagyunk, és máris egy operát próbálunk.

– És amikor még kicsik voltak a gyerekek, mi volt erősebb bennetek? A szülő, aki mindent megismertet a gyerekével, tehát a közönség soraiból végigül egy meseoperát, vagy erősebb volt az elutasítás, hogy már csak nem töltöm a szabadidőmet a nézőtéren?

KM: Ez nagyon jó kérdés. Úgy oldottam meg, hogy én dolgoztam, és a feleségem hozta a gyerekeket. De volt olyan is, hogy együtt mentünk,

jeggyel, és mondtam a családnak, hogy a főbejáraton megyünk be, mert ha a kollégák meglátnak, bolondnak néznek, hogy ők itt vannak, én meg jeggyel érkezem. Aztán volt olyan is, hogy a lányommal a nyakamban végigálltam a folyosó közepén egy *Hófehérkét*, mert nem volt már jegy.

SÁ: Az sem garantált, hogy a zenész szülők gyerekeit érdekli a zene. A legnagyobb gyerekeket egyáltalán nem érinti meg, míg a középső elsírta magát Csajkovszkij *6. szimfóniáján*. Azt mondta, nem gondolta, hogy amikor nem is játszószék el, hogy meghal valaki, az utolsó tételben mégis ezt hallja ki a zenéből.

– Mennyi időre tudjátok lelkifurdalás nélkül letenni a hangszert?

KM: Elméletben vagy gyakorlatban? Számomra elképzelhetetlen, hogy négy-öt napnál hosszabb időt töltsék a hangszer nélkül. Ha a nyári szünetben

van is hosszabb idő, hogy nem dolgozom, a szünidő végére már megjelenik az érzés, hogy most már be kellene menni az Operába.

SÁ: Én tudatosan leteszem a hangszert nyáron, három hétre. Kell a pihenés, a feltöltődés. Év közben erre nemigen van lehetőség, nyáron szükség van rá, és az érzésre is, hogy olyan jó újra a házban lenni! Sokszor eszembe jut, milyen lenne egy olyan munkahely, ahol tudom, hetente egyszer biztosan van szabadnapom. Aztán gyorsan rájövök, hogy épp a változatosságát, a zűrzavarait szeretem ennek az életnek. Akármilyen fáradt vagy, este bemész, elkezdődik egy Verdi- vagy egy Puccini-opera, és minden a helyére kerül.

KM: Igen, mert ez nem munka, hanem hivatás – a szó legnemesebb értelmében. ◦

BUDAPEST PHILHARMONIC ORCHESTRA
BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG – AZ OPERA

ZENEKARA

HANGVERSENYEK AZ OPERÁBAN

A BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARA

2013. április 22. (hétfő 19:30)

Csajkovszkij ▶ b-moll zongoraverseny, op. 23
Sosztakovics ▶ V. (d-moll) szimfónia, op. 47

Vezényel ▶ Győriványi Ráth György
Közreműködik ▶ Jevgenyij Sudbin

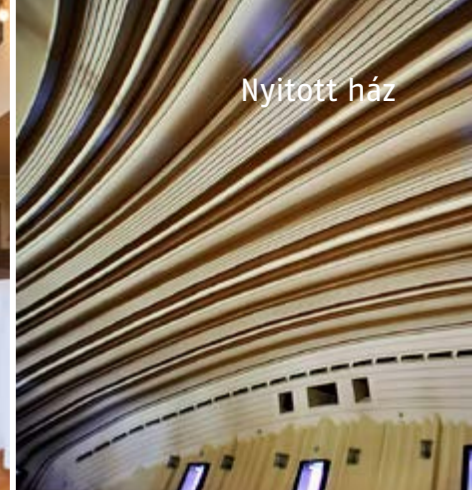
OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Erkel és Aula+

Csaknem hatévnyi szünet után, március 1-jén ismét megnyitotta kapuit az Erkel Színház. A tavaszi próbaüzemet követően azonban nemcsak az ország egyik legnagyobb befogadó-képességű színháza frissíti fel arculatát, hanem az Andrássy úti Ybl-palota közönségterei is új szolgáltatásokkal várják majd a látogatókat. Ezekről beszélt Mozsár István. *Oláh András*

○ AZ ERKEL SZÍNHÁZ JELENLEGI ÉS TERVEZETT ÁLLAPOTA

Tavasztól ismét az opera és a balett népszerűsítésének szolgálatába áll az Erkel Színház, amely továbbra is a könynyed, széles körű érdeklődésre számot tartó, klasszikus repertoár megismerését, valamint ifjúsági előadások bemutatását tűzte ki célul. A ház újraindítása a táncművészek számára is nagy öröm, amit az is mutat, hogy a Pécsi Balett, a Győri Balett és a házigazda Magyar Nemzeti Balett három esten közös produkcióval ünnepli meg az eseményt. A Magyar Nemzeti Balett művészei ezt követően májusban is visszatérnek a II. János Pál pápa térre, hogy itt mutassák be *Öt tánc* című, modern baletttestjüket, amelyet Wayne Eagling világhírű koreográfusnak, a londoni Királyi Balett igazgatójának a koreográfiája nyomán állít színpadra az együttes.

Az operaénekesek szintén ünnepi programmal veszik birtokukba az Erkel Színházat: a március végén jelentkező *Primavera*-sorozat körképében három meghívott vidéki operatársulat hozza el a fővárosba új előadásait. Emellett márciustól több közkezdvelt klasszikus már az Erkelben lesz látható.

A márciusi nyitás előkészületeiként több apró rekonstrukciót is végeztek az épület falai közt, az igazi munkálatok eredménye azonban az Erkel Ferenc születésének százharmaidik évfordulójára tervezett hivatalos, ünnepélyes megnyitót követően, november 7-től lesz kézzel fogható a közönség számára. Ekkorra a kívül-belül kifestett épület új, impozáns homlokzati elemekkel egészül ki, a bejárati lépcsősor tetején pedig egy kisebb kávézó és kiállítótér

várhatóan napközben is élettel tölti meg a színház közvetlen környezetét. Bent az 1900 fős nézőtérrel a közönség nagyobb kényelmét a szellősebben rendezett széksorok fogják növelni, és a technikai megújulásról árulkodik majd az intelligens lámpapark, de több fontos, a minőségi előadásokhoz nélkülözhetetlen változás rejtve marad a látogatók szeme elől. Ezek közé tartozik a színpadi deszkázat, a süllyedők, a hangosítás és a zsinórpadlás rekonstrukciója, a díszleteket mozgó színpadtechnika automatizálása, vagy a próbahelységek és az öltözők felújítása.

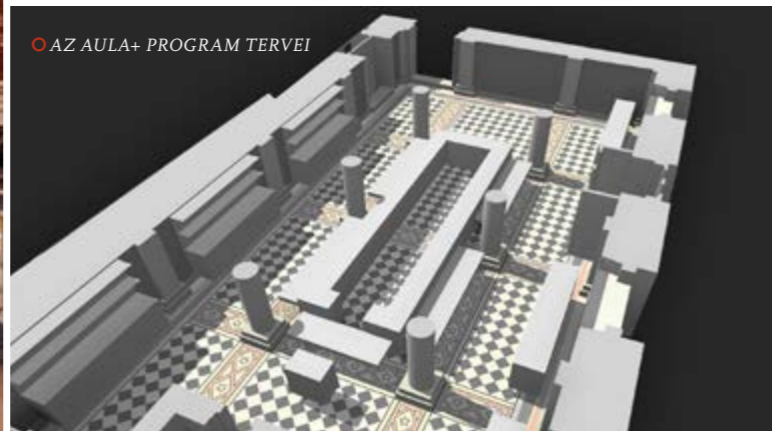
Az Erkel Színház megújulása környezetének felújítását is magával hozza. Az épület környékének parkosításában, új utcabútorok elhelyezésében és a színházi közönség parkolási lehetőségeinek

KIRÁLYI LÉPCSŐHÁZ | Fotó: Mezey Béla

AZ AULA+ PROGRAM TERVEI

kialakításában a főváros és Józsefváros Önkormányzata nyújt segítséget.

Az Andrássy úton a Magyar Állami Operaház belső tereit sem kerüli el a megújulás Ybl Miklós neoreneszánsz stílusban megépült palotája a magyar építészet egyik gyöngyszeme, amelynek szépségét magyar és külföldi vendégei egyaránt csodálják. Az előadások és idegenvezetések alkalmait leszámítva azonban ennek a páratlan építészeti kincsnek csupán viszonylag csekély része látogatható napközben, sok kihasználatlan tér pedig funkció nélkül rejtőzködik az opera vendégei előtt. Ezen kíván változtatni az Operaház közelmúltban elindult Aula+ programja, amely a közeljövőben további elemekkel bővül.

Az épület közönség által ritkán látogatható részeinek egyike a Dalszínház utcai behajtótól felvezető Királyi lépcső, amit annak idején Ferenc József és Erzsébet

királyné használt, útban az uralkodói páholyhoz, de napjainkban is betölti protokolláris funkcióit. A Királyi lépcsőház-projektben a feljáró gyermek-előadások helyszínéként kap kiegészítő funkciót, emellett vetítőhelyként is működik majd, ahol az épületbejárás részét vevő látogatócsoportok vagy iskolai osztályok elsőként egy virtuális sétán ismerhetik meg az Operaházat egy rövid 3D-s animációs film segítségével, amelyet M. Tóth Géza rendező, a műfaj Oscar-díjra is jelölt, neves képviselője készít el. A Királyi lépcső aulájában egy új szolgáltatás, az Opera DigiTár is helyet kap, ahol az intézmény emlékeinek folyamatosan bővülő, digitális adatbázisát böngészhetik az érdeklődők. A földszinten a közönség napközben a jelenleg az előtérben húzódó kordonon túl, a jövőben viszont egészen a ruhatár vonaláig betérhet az Operaház épületébe, így az aula középső traktusában ugyancsak az Aula+ program részeként kialakított információs

pultok is nagyobb szerephez jutnak az előadások megismertetésében. Az előtér fűtési rendszere is korszerűsödik, hogy a közönség és az itt dolgozók a téli hónapokban még kellemesebb körülmények közt tartózkodhassanak ebben a környezetben. A ruhatár bal oldalán túl, útban a Királyi lépcső felé nyílik meg az új operabolt, mely kifejezetten az Operaház intézményéhez és előadásaihoz köthető ajándéktárgyakkal kedveskedik majd a látogatóknak. A ruhatártól jobbra, ahol jelenleg még a közönségszervezés működik, a tervek szerint elegáns kávézó nyílik, amely a nyári hónapokban a Hajós utcára kitelepülve csalogatja az Operába az arra járókat.

Mindezek az újítások az épület műemlék jellegét figyelembe véve valósulnak meg, szolgáltatásai pedig a tervek szerint a következő évad kezdetétől fokozatosan járulnak majd hozzá a közönség operaélményéhez. ○

Nemzetközi
és hazai gazdaságpolitikai események
Banki, piaci elemzések
Tőzsdeinformációk
Hitelesen, objektíven, közérthetően

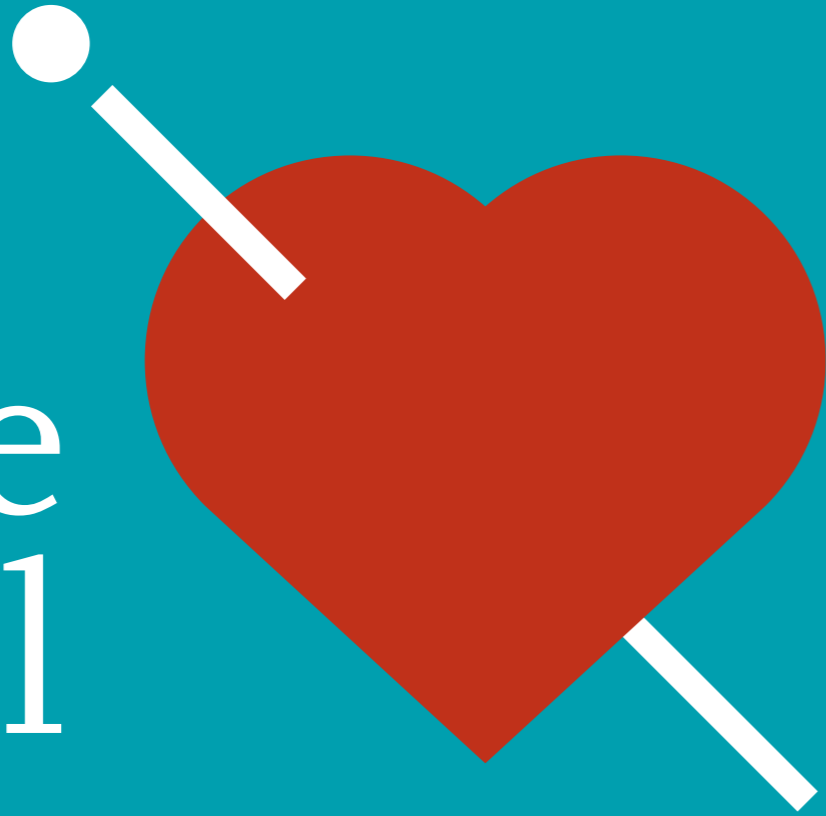
VILÁGGAZDASÁG

Irányt mutat

Előfizetési információ:
telefonon: (+36-40) 510-510,
faxon: (+36-1) 488-5580,
e-mailen: elofizetes@axels.hu
Hirdetési információ:
telefonon: (+36-1) 488-5697,
faxon: (+36-1) 488-5775,
e-mailen: barna.bodocz@axelspringer.hu

I love Erkel

Találhatnánk-e jobb mottót Valentin (Bálint) napon az Erkel Színház újraindítását beharangozó sajtótájékoztatóhoz? Aligha – amióta nincs Erkel Színház, de főleg amióta tudjuk, hogy mégis lesz, egyre többen fejezik ki, hogy szeretik. Meglepő? Szociológusok könnyen utánajárhatnak, mi az oka, hogy az Erkel Színház generációk közös nevezője, közös élménye. A kultúrába való bevezetés egyik kulcshelyszíne március 1-jével visszatért életünkbe. *Mesterházi Gábor*

Marék Veronika kedves Boribon-meséből talán a legelső volt a *Boribon, a játékmackó*. Két haszontalan testvér minden játékot elront, a szeretett Boribon egy félbeszakadt játékooperáció után eltűnik. A testvérek égen-földön keresik – végül anyukájuk visszaadja nekik a megjavított-megvarrt mackót. Talán valahogy így vagyunk most az Erkel Színházzal: míg volt, nem becsültük eléggé, aztán mikor bezárt, rájöttünk: hiányzik. Nem kell új, nem kell másik: ez kell. Mert ennek szelleme, szellemisége van. És lám, még valamije: közösségfor-

máló ereje. Kell az akusztikája, amelyet divat volt szidni, ám amelyről kiderült, lemezkészítésre is nehezen találunk jobbat. Kell a tágas, mégis otthonos nagyterme, kellene a közösségi terei, és persze kellene bele azok a produkciók, melyek egy egész nemzettel kedveltek meg az opera és a balett műfaját. A március 1-jén kezdődő próbaüzem június 9-éig tart, az Erkel Színház repertoárján családi szórakozást ígérő darabok: a *János vitéz* és a *Pomádé király új ruhája*, valamint népszerű operák: a *Don Giovanni*, az *Aida*

és a *Don Carlos* szerepelnek. A rövid évadban is nemzetközi hírnű énekesek lépnek fel – többek közt az Operaház idén kamaraénekes címmel kitüntetett énekesei: Sümegi Eszter, Váradi Zita és Bretz Gábor, valamint Komlósi Ildikó. I love Erkel – ez egyben egy kampány („Faceboom”) címe is, mert miközben a külsín csupán megtisztul-megjavul, a dolgok mélyén haladni kell a korrallal. A kampány keretében a százegy éves Erkel kedvelő (lájkoló) Facebook-látogatók közül az első ötven látogató két-két, az ötvenegyedik pedig egy jegyet, összesen tehát százegy jegyet 101 forintért válthat az aznapi előadásra. Az Erkel ugyanis ugyanúgy közösségi tér, mint a Facebook, csak másképp. És ez a kulcsa az opera és balett műfajába való bevezetésnek is: a közös élmény. Ezt szolgálja az OperaKaland nevű program: az Erkel diákok ezreit várja speciális produkciókkal – nyitásként a

Hunyadi László zenepedagógusok és színházi szakemberek által adaptált verziójával. Az OperaKalandban részt vevő iskolák között május 2-áig, az első előadásig utazik az opera egyik kelleke: egy bőrrönd, amely többek között a darabban is felbukkanó szimbólumot, a magyar királyi korona másolatát tartalmazza. Az OperaKalandot az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatja. I love Erkel – szeretjük az Erkel Színház valós és virtuális közösségi tereit, és reméljük, nemzedékek fognak maradandó, közös kultúrelményekkel gazdagodni, ami szintén közösségteremtő erő. Olyan, mint Boribon, nemzedékek egyik első meseélménye. Amikor Boribon megkerült, a testvérpár megtanult vigyázni rá. Március 1-jétől nekünk is ez a dolgunk: megbecsülni a „megkerült” Erkel. o

ERKEL FACEBOOK KARZAT 1

A telt ház rajtuk is múlik

o GÁLDI MONIKA | Fotó: Nagyillés Szilárd

E PRIMAVERA13

A háznyitó *Pas de trois13* (lásd a 12. oldalon) balettetek mellett a magyar operajátszás jeles intézményeinek is bemutatkozási lehetőséget kínál a *Primavera13* nevű fesztivál, bizonyítva: az Erkel Színház az egész nemzeté.

A következő produkciók lesznek láthatók:

Március 22., péntek | Kacsóh Pongrác: JÁNOS VITÉZ – Győri Nemzeti Színház
Március 25., hétfő | Giuseppe Verdi: RIGOLETTO – Szegedi Nemzeti Színház
Március 27., szerda | Giuseppe Verdi: AZ ÁLARCOSBÁL – Kolozsvári Magyar Opera

Ahhoz, hogy minden este megteljen az Operaház és márciustól az Erkel Színház nézőtere, nem kell más, mint jó operák, kiváló rendezők, nagyszerű énekesek, zenészek, meg persze a karmester – gondolhatnánk. De a sikerhez a zökkenőmentes jegyértékesítés és a kreatív közönségszervezés is hozzátartozik, melynek részleteiről Gáldi Monika szervezési osztályvezető mesélt. Filip Viktória

„Ez egy nagyon komplex munka, mely többirányú gondolkodást feltételez” – hangsúlyozza a huszonhárom évnyi operaházi tapasztalattal rendelkező vezető, akinek három főállású pénztáros, négy szervező és két háttér munkás a közvetlen munkatársa. Ők azok, akik az Operaház 1259 fős nézőterét estéről estére megtöltik, és néhány

plusz emberrel kiegészülve a 2100 főt befogadó Erkel Színház tömött szék-soraiért is felelnek majd. Ők szervezik a közönséget a speciális előadásokra is: tavaly például a *Kiskarácsony* című rendezvényre 1600 mozgáskorlátozott és szociálisan hátrányos helyzetű gyermeket hívtak meg. Mindehhez házon belül a művészeti titkársággal

és a marketingosztállyal való szoros együttműködés, az Ybl-palota kapuin túl pedig a magyarországi utazási irodákkal, külföldi partnerirodákkal, jegyirodákkal való napi kapcsolattartás szükséges. Van egy hagyományos, külsős szervezői csapatuk is, ahol elsősorban idősebbek dolgoznak juttatási rendszerben. „Köztük olyan is akad, aki már negyven éve segíti a munkánkat, és viszi a jegyeket többek között a minisztériumokba, kórházakba, állami intézményekbe. Sőt olyan partnerünk is van, aki Ausztriában él, iskolaigazgató volt, és lassan a háromszázadik alkalommal szervez negyven-ötven fős csoportokat az előadásainkra” – árul el néhány műhelytitkot Gáldi Monika.

A közönség elsősorban az előtéri pénztárakban kerül kapcsolatba az osztály munkatársaival a jegyváltás alkalmával. Az üvegablak mögött pedig olyan emberekkel találkozhatnak, akiknél alapkövetelmény a türelem, a kedvesség és persze az angol nyelvtudás. „Érdekes, hogy a szervezési osztály biztonsági óre nyolc nyelven tud tájékoztatni, és kilencedikként immár a japán is bekerült a repertoárjába. Ezt nem minden egység mondhatja el magáról itt, az Operaházban” – mondja mosolyogva az osztályvezető. A jegyeket hét árkategóriában értékesítik, míg bérletből a 2012/2013-as évadban harmincnégy fut, ezek három-négy-öt előadást tartalmaznak. Vannak köztük ifjúsági, nyugdíjas és tematikus bérletek is, és persze a negyven-ötven éve futók, a régi, nagy operaénekesekről elnevezettek sem hiányozhatnak. A bérleteket általában májusban kezdik árulni, de idén már áprilisban megvásárolhatók a bérletek. Ennek egyszerű oka van: „szeretnénk, ha a közönségnek minél több ideje jutna a válogatásra”. A folyamat a bérletújítással kezdődik, mely során a régi bérlethez

gük van ugyanarra a helyre ugyanazt a bérletet kiváltani. „Tavaly a tizenhatezer bérlethez kilencezren éltek ezzel a lehetőséggel, de ez a szám idén az Erkel Színház próbaüzemével és novemberi újraindításával csak emelkedni fog. Lesznek kombinált bérleteink is, amelyek mindkét helyszín előadásait érintik majd. Érdemes vásárolni, mert számos kedvezményt ajánlunk: a három előadásos bérleteinket igen jó áron adjuk, az ifjúsági és nyugdíjas sorozatainkra 50%-os kedvezményt adunk, sőt különböző bérleti kedvezményekkel is várjuk az operarajongókat.”

A bérletárusítás első két hete alatt hat számítógépes állomás kihelyezésével igyekeznek állni a rohamot, és hasonló intenzitással dolgoznak a téli időszakban is. Bár a decemberi *Diótörő*-előadásokra már két hónappal előbb lehet jegyet váltani, sokszor ez is kevés. „Már idén januárban volt olyan e-mailen érkezett jegyigényünk, ami a decemberi

Diótörőre vonatkozik, és már az év első hónapjában vannak olyan előadásaink ebből a produkcióból, amelyekre elfogynak a belépők” – vázolta a helyzetet az osztályvezető. A két ünnep között sem csitulnak a kedélyek, amikor elsősorban a szabadságukat töltő külföldiekre kell odafigyelni. Közöttük sokan már tavasszal foglaltak, ezért karácsony táján előkerülnek az előrejegyző füzetek és táblázatok. „Nagyon fontos, hogy az esetleg elégedetlenkedő külföldi ügyfeleket is úgy kell elengednünk, hogy ne maradjon tüske bennük. Nem szabad rossz élményekkel távozniuk Magyarországról, és ebben nekünk nagyon nagy a felelősségünk” – folytatja Gáldi Monika. Szerencsére ebben nagy segítség az az online foglalási rendszer, amely nemcsak küllemre szép, hanem praktikus, és a használata is egyszerű. Foglalás és fizetés után ugyanis otthon is kinyomtatható a jegy, vagy ha erre nincs lehetőség, közvetlenül

az előadás előtt akár az okostelefonról egy speciális leolvasó segítségével is ellenőrizhető a kód. „Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy 2002-ben az elsők között vezettük be az online értékesítési rendszert Magyarországon, amit ma már egyre többen, köztük a negyven-ötvenes generáció is előszeretettel használ.”

A legfrissebb újítások között pedig egy költözés terve szerepel. Az eddig az Operaházban honos szervezési osztály várhatóan szeptemberben egy közönségbarátabb helyre, a Hajós utca 13–15. szám alá települ, hogy a csoportos jegyigényekkel vagy épp a problémás esettel érkezők, továbbá az egyéni, külföldi vendégek ne egy elkerített, nehezen megközelíthető helyiségben, hanem egy európai színvonalú irodában intézhessék ügyeiket. És hogy hogyan fogják visszacsábítani a 2007-es utolsó előadás óta az Erkel Színházról elszokott közönséget?

„Bevezetőáras akciókat tervezünk valóban kedvező jegyárakkal. Elsősorban a magyar közönségre és azokra (például a pedagógusokra) gondolunk, akik anyagi okok miatt nem engedhetik meg maguknak, hogy az Operaházba váltsanak jegyet, de szeretik a műfajt, és szívesen jönnének. Vannak már előjegyzéseink is, főként ifjúsági csoportoktól, és indul az EMMI-vel közösen szervezett OperaKaland is, ami egy speciális program középiskolásoknak, melynek során a műfajt próbáljuk megszerettetni az ingyenes előadások során.”

Évadok jöhetnek-mehetnek, változhatnak a bérletstruktúrák, a jegyárak is, a szervezési osztály folyamatos kapcsolatban van a közönséggel. A gyerekektől a nyugdíjasokig mindenkivel meg kell találni a közös hangot. Az Operaházban és az Erkel Színházban ez igazán lényeges szempont. ○

Újítások a magyar kultúra napja alkalmából

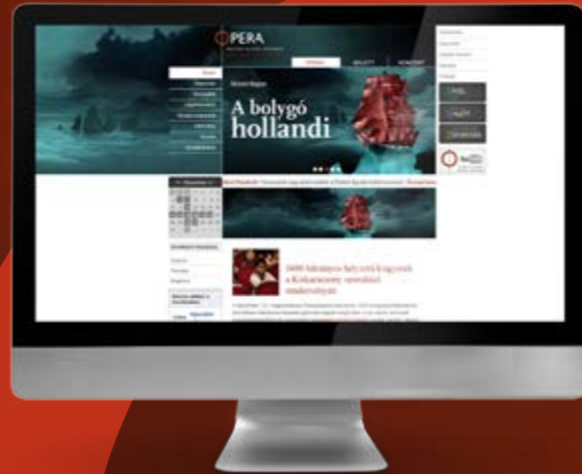

Opera DigiTár

Az Operaház Királyi Lépcsőjének aulájában kialakított kutatóhely az intézmény emlékeit digitalizálva teszi hozzáférhetővé, kimenthetővé. Az új évad kezdetétől az elmúlt 130 év műsorából és művészállományából megtekinthetők lesznek színlapok, fotók, hang- és videodokumentumok.

Collegium Operorum

Magyarország Operaházának a külföldi magyar intézeteket segítő programja is január 22-étől indult. Ezt követően a Dalszínház utcai dalestek valamennyi szereplője ellátogat egy-egy magyar intézetbe, ahol megismétli hangversenyét. 2013 tavaszán négy vendég-szereplés valósul meg ily módon a sorozatban.

Megújult az Operaház honlapja

A magyar kultúra napjától érhető el a honlap megújult változata, amelyet immár az Erkel Színház és egyéb játszóhelyek kezelésére is felkészítettek. A megújítás legnagyobb része strukturális jellegű, a nagyközönség számára leginkább az áttekinthetőbb és informatívabb előadás-adatlapok, illetve az Erkel-kompatibilitás tűnhet majd fel.

Királyi Képcsőház program

A lépcsőn ismeretterjesztő vetítéseket tartanak majd osztól osztályok és látogatócsoportok részére, a technika legmodernebb eszközeivel. A patinás teret, amely eddig jórészt protokollcélokat szolgált, alkalmanként pedig gyermekelőadások színtere volt, a látogatók néhány hónap múlva birtokba vehetik.

Ferencsik-díj

A Ferencsik János emlékére létrehozott díjat 2004 óta kizárólag az Operaház hangszeres művészei vehetik át. Idén Ljudmila Romanovszkaja hegedűművésznak adta át az elismerést Héja Domonkos megbízott főzeneigazgató. A Harkovban született Romanovszkaja a Moszkvai Csajkovszkij Konzervatóriumban Dmitrij Ciganov professzor irányítása alatt szerzett művészi diplomát, majd 1982-ben települt át Magyarországra, 1990-ben kapott magyar állampolgárságot. Áttelepülése óta tagja az Operaház zenekarának.

Családbarát munkahely

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet által kiírt pályázaton a Magyar Állami Operaház egymillió forint vissza nem térítendő támogatást nyert. Az intézmény egy különleges újdonsággal teszi hangsúlyossá a családbarát szellemiséget: 2013-tól az Operaház kötelékébe tartozó újszülött babák érkezett lobogóval, „babazászlóval” jelzi az intézmény.

Hét nap program

A magyar nemzet és a nemzeti opera hét fontos gyász- és emléknapján az Operaház az esti előadást megelőzően vetített képes produkciókat mutat be a zenekar témához, alkalomhoz illő kíséretével. A Hét Nap dátumai: január 22.: a magyar kultúra napja; február 25.: a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja; április 16.: a holokauszt áldozatainak emléknapja; június 4.: a nemzeti összetartozás napja (Trianon-emléknap); október 6.: az aradi vértanúk emléknapja; november 4.: az 1956-os forradalom leverésének emléknapja (nemzeti gyásznapi); november 7.: a magyar opera napja. „Az általam tervezett alkotások összművészeti produkciók, amelyek lényege a mozgókép, a tér és az élő zene sajátos együttműködése” – fogalmaz M. Tóth Géza, a program tartalmának megalkotására felkért filmrendező.

USP: kitűnők, tehát vagyok

BREGENZ – A VARÁZSFUVOLA

A SYDNEY-I OPERAHÁZ

Kitűnni: művészet a javából. Igazi marketing leitmotiv, afféle mágnes impulzusoktól túlcsondult világunkban.
Nagy Bálint

A milánói Scala, a bregenzi színpad, a Met, a Stuttgarteri Opera vagy a közeli St. Margarethen színpada: vajon mi bennük a közös? Az, ami a Toblerone és a Milka csokoládékban, a Mini autóban, a Harley-Davidson motorban és a pálpusztai sajtban. Mindegyiküknek van egyetlen sajátos, csak rá jellemző jegye, amely összetéveszthetlenné és egyedivé teszi, megkülönbözteti e márkákat az iparáguk nagyon nagy számú és adott esetben sem funkcionálisan, sem minőségben tőlük el nem maradó versenytársaitól, és aminek az erejéről Ön is könnyen meggyőződhet. Bizonyosan nem jelentene nehézséget a termék-márkákhoz a háromszög formát, a lila színt, netán a merev, előretartott lábbal, talpig bőrben feszítő, marcona motorost vagy egy illatot társítani. S ha operarajongó, magától értőddően párosítaná a megnevezett operaházakat a vízi színpad, az opera fellegvára, a világsztárok operaháza vagy a rendezői színház jelzőkkel.

A marketing erre a fontos eszközre külön szakkifejezést alkotott: Unique Selling Point (USP), azaz egyedi termékjellemző. Lényege egyetlen jellemző jegy kisajátítása, amiről a termék, és csak az a termék megismerészik, majd a teljes márkakép erre épül rá. A Toblerone a Matterhorn

BREGENZ

hegycsúcsára emlékeztető háromszög formát sajátította ki, a Milka egy színt, a „Milka-lilát”, és hogy teljes legyen a meglepetés, és erős a rögzülés, a tejet adó tehenet is lilára festette, a Mini – nomen est omen –, legalább is az eredeti, Matchbox-szerű megjelenésével és minden más autónál kisebb karosszériájával tűnt ki, a Harley-Davidson motorok pedig jellegzetes dizájnnal, felépítéssel, ami gyorsan kitermelte sajátos vezetési stílusát és embertípusát – a bőrbe öltözött, marcona, negyvenes férfit –, s ne feledkezzünk meg persze hazánk valamikori büszkeségéről, a jellegzetes szagával megosztó, de semmivel össze nem téveszthető pálpusztai sajtról sem.

A USP nem véletlen lett a marketing egyik legismertebb és leggyakrabban használt rövidítése, ugyanis korunk üzleti világának egyik kritikus sikertényezőjét testesíti meg. Ami különbözik, ami feltűnik, esély arra, hogy egyúttal kitűnjék, hogy érdekes legyen, hogy olyat nyújtson, amit más nem tud, amiért érdemes útra kelni, amitől kinyílnak a pénztárcák. A fogyasztói világ túlcsonduló áru- és szolgálta-

tásdömpingjében, a szereplők mind hangosabb és zsúfoltabb, nagyrészt manipulálástól és esetenként csalástól sem mentes piacterén az egyediség a választást könnyíti meg, orientál. Ideális esetben értéket is közvetít, olyat, amihez a fogyasztó máshol nem juthat hozzá. De elsődlegesen a leegyszerűsítés, a fókuszba helyezés ördögi eszköze, amelynek alkalmazásáról egyetlen versenyhelyzetben működő szervezet sem mondhat le impulzusoktól túlcsondult világunkban. Az egyedi termékjellemző lehet adottság, de lehet kreált jegy is. A pálpusztai sajt szaga adottság, a Toblerone háromszöge tudatosan kitalált, márkaépítő fogás. A bregenzi fesztiválnak a Bodeni-tó adottság, akárcsak a római kori kőfejtő Burgenlandban, míg a stuttgarteri rendezői színház, a hagyományoktól tudatosan eltávolodó és erre építő operajátszás, vagy a Metropolitan által követett – stratégia (világhírű művészek rendszeres és folyamatos felléptetése) tudatos imidzsépítés eredménye. Egyformán nagy „felismerések”, tudatos koncepció, hosszú távú, kitartó és következetes építkezés gyümölcsei.

A Bregenzi Fesztivál 1946-ban indult, mert ráébredtek, hogy a festői természeti környezet és a művészet egymást erősítheti, és a fesztivál Európa egyik művészeti attrakciójává válhat. Mára Bregenz egyenlővé vált a grandiózus, meglepetésszerű színpadképekkel és díszletekkel, a vízre épített gigantikus színpaddal. Ezt fél évszázad alatt senki sem tudta utánuk csinálni, ők ezt az ismérvet foglalták le maguknak, jó üzleti érzékkel építve a látvány vonzerejére, ezzel az operáért nem feltétlenül rajongók irányába is nyitva. Az operajátszás világában, különösen korunk vizualitásra, hatásokra, monumentalitásra és kuriózumokra éhes közönségizlésének kielégítése érdekében meglehetősen gyakori a környezeti adottságokra építő helyszínválasztás. Bregenznek felsőfokon sikerült, a burgenlandi St. Margarethen viszont kitartóan dolgozik rajta, de sem maga a kőfejtő, sem a földrajzi elhelyezkedés önmagában nem garantálja a sikert – ők az út elején járnak, s talán kockázat nélkül megjósolható, hogy maga a helyszín mint adottság nem lesz képes az USP szerepét betölteni. Ehhez képest mindössze erőtlenné próbálkozásnak minősíthetők a szombathelyi Isis-szentélyben 1964 óta időről időre fellángoló próbálkozások, hogy opera-előadásokat tartsanak, pedig az egyetlen opera-egyetlen helyszín is életképes USP lehet, csak ki kell találni, fel kell építeni. Figyelem: művészeti felfedezésre vár – *Varázsfuvola*ért kiált – az 1955-ben feltárt és 1,3 milliárd forintból újjávarázsolt, 2011-ben átadott Iseum! Miért ne lehetne Szombathelyből *Varázsfuvola*-szentély, Verona mintájára, amellyel évtizedek alatt összenőtt az *Aida*?

BREGENZ – ANDREA CHENIER

Seregi-fesztivál,

avagy a Fogaskerékgyártól
a Metropolitanig

2013 áprilisában Seregi László életművének több darabja lesz látható az Operaház színpadán. Színre kerül a *Rómeó és Júlia* és *A makrancos Kata*, a két reneszánsz csoda, illetve a *Szentivánéji álom*, amelyet a koreográfus mester öregkora gyönyörének nevezett: azaz a Shakespeare-ciklus. De valóban tudjuk, hogy ki volt ő? Összeállításunkból olvasóink megismerhetik a zseniális koreográfus életútját és ars poeticáját, hiszen balettjeit már jórészt ismerik. *Gara Márk*

S ha már szentély. A kiváltságosoknak megadatik, hogy zarándokhelyet varázsoljanak egyetlen személyre építve. Két városnak – érdekes módon mindkettő német – sikerült erre alapozva kultuszt teremteni. Richard Wagner, a zenei élet egyik első, marketingvénával megáldott zsenije műfajt teremtett, ehhez színházat építtetett, és még kizárólagos előadási jogok kikötésével is próbálkozott. Bayreuth USP-je kikezdetetlen és örök. Egy színház,

egy koncepció, egy tökéletesen kitalált termék (*A nibelung gyűrűje*-tetralógia), és megszületett a Bayreuther Festspiele, minden művészeti termékek legkülönlegesebbike. Mozart szülővárosa, Salzburg ugyancsak egy teljes fesztivált épített leghíresebb gyermekére. A Mozart-sztori – csokistól, likőröstől – szintén marketingkuriózum. Salzburg és fesztiválja Mozart nevével összeforva az idők végeztéig eladható lesz.

Adottságok híján a sikeres egyedi termékjellemző és stratégiájának kitalálása a legkényesebb marketingkihívások közé tartozik, de nem lehetetlen küldetés. Sikerült a Sydney-i Operaháznak, amely művészi rangja alapján máshol helyezkedne el, ha nincs a zseniális dán építész, Jorn Utzon, akinek 1957-ös tervei a tenger hullámaint öntötték betonba, és tették egy csapásra híressé az ausztrál operaházat. És sikerülhet más operaházaknak is. Csak egy szokatlan, élet- és piacképes ötlet, következetesség és néhány évtized kell hozzá. ○

SZOMBATHELY / ISEUM

SEREGI LÁSZLÓ SOLYMOSI TAMÁST INSTRUÁLJA | Fotó: Mezey Béla

Seregi Lászlóról nyugodtan állíthatjuk, hogy hungarikum. Ő maga ugyan pironkodva mondta: „Egy valamirevaló koreográfus életműve harminc, negyven vagy akár száz darabot is számlál, de akadhat köztük említésre nem igazán méltó mű is. Ha szám szerint vesszük, akkor én bizony keveset

alkottam, viszont a darabjaim egytől egyig jól sikerültek. Ezzel vigasztalom magam, amikor kritizálnak, hogy milyen hitvány, lusta, keveset dolgozó koreográfus vagyok. [...] Egyébként én sosem voltam harcos típus. Nem küzdöttem meg a pályán azért, hogy érvényesüljek. Sosem feszített a belső

erő, amely azt mondatta volna velem: szétrobbanok, ha nem alkothatok. Sosem házaltam, hogy adjanak színpadot, engem inkább unszoltak, hogy készítsék már valamit. [...] Csak akkor vállaltam el egy új darab készítését, ha már megérett bennem az alkotás. Ha nem így tettem volna, akkor az életmű-

vemben bizonyára lennének említésre sem érdemesek is. Így viszont nem készítettem el a sikertelen balettjeimet. Valami titokzatos, atavisztikus érzéktől vezérelve átugrottam a bukásaimat, és csak azokat a darabokat alkottam meg, amelyek sikert hoztak.”

A Rómeó és Júliát annak köszönheti a budapesti közönség, hogy Seregi László „megszabadult” a balettigazgatói teendőktől. Keresett tehát egy fiatal Júliát – Volf Katalin személyében meg is találta –, ezzel a tétivel az összes akkori balerinát megharagította, de tántoríthatatlan volt. Mindig maximálisan ragaszkodott az elképzeléseihez, akár táncos kompozíciók, dramaturgiai elemek voltak ezek, vagy éppen a látvány meghatározó részeire vonatkoztak. Ebből kerekedtek ki az olyan látványos reneszánsz darabjai, mint a vérbő Makrancos Kata vagy a mélyen drámai Rómeó és Júlia. Sosem tagadta, hogy bizony e kettőhöz a filmvilágából is merített ihletet, különösen Zeffirelli volt rá nagy hatással.

A makrancos Kata werkfilmjében így nyilatkozott magáról az alkotásról: „Valójában akkor félek a legjobban a balettszínpadomon, hogy ha egyedül van valaki, és neki egy szót kell készíteni. Másodszorra akkor félek, amikor ketten vannak a színpadon és nekik egy duettet, pas de deux-t kell csinálnom. Igazán a pulzusom akkor áll helyre, ha nyolcvan vagy száz ember van a színpadon, akkor fölhalálom magam, akkor vagyok elememben. [...] Muszáj könnyűt, egyszerűt és hatásos csinálni, mert Igor Mojszejev megmondta, mennél többen vannak a színpadon, annál egyszerűbbet kell csinálni! De nem rosszat!” „A munkában nem ismertem a tréfát, a lazaságot. [...] Sok koreográfus a táncosai

© A MAKRANCOS KATA | Fotó: Mezey Béla

© A MAKRANCOS KATA | Fotó: Mezey Béla

előtt gondolja ki, mi legyen. Én sosem engedtem meg magamnak, hogy ne koreografáljak meg mindent függönytől függönyig. [...] Nagyon kényes vagyok a mű létrehozására, betanítására. Nem vagyok sem lázadó, sem renitens, csak fegyelmezett, öntudatos alkotóművész.” Ez az alázat és igényesség vezetett ahhoz, hogy cselekményes balettjeiben megmutatkozott erős dramaturgiai érzéke, látvány- és

ötletcentrikussága, saját igényei szerint gyakran szabta át a partitúrát, vagy éppen válogatott össze sok apró részletből zenét. Mindezt azért, hogy a néző felszabaduljon és katarzist éljen át. A közönség pedig mindig vevő maradt a Seregi-balettokra. Tomboló sikerrel ünnepelték szinte mindegyik darabját Budapeستől Bécsig, Baalbek-től Ausztráliáig vagy éppen a New York-i Metropolitanig.

elkészítette a *Spartacust*. Generációk sora élvezte a balettet, amely Howard Fast regénye alapján dolgozza fel az ókori rabszolgalázadás történetét úgy, hogy közben nem a forradalom az igazi mondanivaló, hanem az emberi érzelmek, döntések az elnyomás alatt.

„A téma örök, amíg embereket nyúznak, ölnek, igazságtalanul bántanak, és vannak emberek, akik kitörni vágnak” – mondta a Mester a hetvenedik születésnapján. Kaszás Ildikót választotta alkotótársának, asszisztensének, aki minden mű létrejöttékor és számtalan betanítás során volt a segítője, a balettet csiszolója és elevenen tartója az évtizedek alatt.

Később nagyjából két-három évente követték egymást a bemutatók: balettkomédiája, a *Sylvia*, *A fából faragott királyfi* és *A csodálatos mandarin* több változata. Legabsztraktabb műve a Csontváry-képek ihlette *Cédrus*. Megérné felújítani, hiszen egyedi színfoltot – egy lehetséges, de később nem folytatott utat – képvisel a Mester alkotásai között. Az 1970-es évek második felében egyfelvonásos baletteket alkotott, amelyek közül az *Air* és a *Változatok egy gyermekdalra* című munkái maradtak repertoáron. A legendás Shakespeare-ciklus mellett musicalekhez is készített koreográfiákat főként az Operett és a Madách Színháznak, melyek közül a *Macskák* 1983 óta változatlan formában futó siker.

Seregi László mindent elért, amit Magyarországon el tudott érni. Az egykori néptáncosból az Operaház vezető koreográfusa, balettigazgatója lett. Megkapott minden kítüntetést, és 2012. május 11-én bekövetkezett haláláig a szakma és a nézők szeretete övezte. ○

© RÓMEÓ ÉS JÚLIA | Fotó: Juhász Attila

© SZENTIVÁNEJJI ÁLOM | Fotó: Juhász Attila

Seregi László 1929 decemberi születésekor még senki sem gondolta, hogy valaha köze lesz a tánchoz. Nem született művészcsaládba, mégis az Iparművészeti Főiskolán kötött ki, amelyet végül nem fejezett be, mert pénzt kellett keresnie. A Fogaskerékgyárban lett „kultúros” az ötvenes években, de nem szerette, ezért elment néptáncosnak a Néphadsereg Művészegyüttesébe. Váratlan fordulatok sora. Ebben

a társulatban találkozott először a balett műfajával, és itt készítette első néptánc-koreográfiáit is. Az 1956-os forradalom miatt kivándorolt balett-táncosok megürült helyére vette fel többedmagával Harangozó Gyula az Operaházba.

Néhány év múlva már operai balettbe-tétek koreográfusaként szerepelt. Az igazi áttörés 1968-ban történt, amikor

Lélekmosás

A Madách Színház színészbüféjében találkoztam Oroszlán Szonjával, akire éppen egy hosszú hétvége várt: három nap alatt öt előadást játszott. A táncról beszélgetve pedig azt is elárulta, hol tölti igazán szívesen a szabad estéit. Jászay Tamás

– Azt olvastam, hogy lidérces volt az első találkozás a klasszikus balettel. Mi történt pontosan, amikor a szülei elvitték élete első balettórájára?

– Négyéves lehettem, amikor anyukám elvitt a Budai Táncklubba. Mindenki egyforma ruhát és cipőt viselt, egyszerre kellett bemennünk a terembe, ahol a szigorú zongorista néni és a még szigorúbb balettmester fogadott minket. Kislánként nagyon szégyenlős voltam, ehhez képest beállítottak az első sorba, ahol rögtön nehéz feladatokat kellett végrehajtanom, úgyhogy sírva szaladtam ki az óráról. De arra is emlékszem, hogy utána a kulcslyukon leselkedtem, mi is történik odabent... Ma már sajnálom, hogy nem volt bennem elég bátorság, mert egy kislánynak nagyon jól tesz a balett.

– Később mégis rengeteget táncolt.

– Igen, a klasszikus helyett következett a jazzbalett, aztán négy évig a versenytánc, majd a sztepptánc is, de azért a komoly műfajhoz is visszatértem később: Górnagy Máriánál egy

évet balettoztam. New Yorkban pedig a Broadway Dance Centerben több kurzuson vettem részt, a balett mellett Fosse-táncot is tanultam. A Színművészeti Főiskolán Szirtes Tamás musical-színész osztályába jártam. Ő mindig hangsúlyozta, hogy ez egy háromlábú műfaj: jól kell tudni játszani, nagyon jól énekelni és legalább olyan jól táncolni, hiszen a színpadon egyik sem áll meg a másik kettő nélkül. A főiskolán tényleg nagy hangsúlyt fektettek erre: négy éven keresztül a hét minden napján volt valamilyen táncóránk, ahol különböző stílusokat tanultunk. Szirtes tanár úrnak igaza volt: engem személyesen is azok a musicalek vonzanak igazán, amelyekben nemcsak énekelni kell, hanem a színészre is szükség van. Jobban szeretek olyan darabokban játszani, ahol a próza, az ének és a tánc egyensúlyban van.

– Ha ennyire fontos szerepet játszik az életében a tánc, miért nem az lett az elsődleges?

– Nem vagyok balerinaalkat: én nem tudnék nem enni. Ráadásul ha az

OROSZLÁN SZONJA ÉS BAJÁRI LEVENTE

ember nem ezzel foglalkozik három éves korától, akkor szóba sem jöhet a táncos pálya. Emellett engem több minden érdekelt, így sokféle tánc mellett rengeteg sportot is kipróbáltam: vívtam, úsztam, teniszeztam, síeltem, műugrottam, szóval mindent, amíg nem kellett elkezdni versenyezni.

– Aztán a Vígszínházban és a Madách Színházban is gyakran kellett táncra perdülnie a színpadon. A színész számára milyen a jó koreográfus?

– Szeretem, ha a koreográfus többet akar tőlem annál, mint amire alapvetően képes vagyok: azok a megoldások nem érdekelnek, amelyeket könnyedén ki tudok rázni a kisujjamból. Ezen kívül nincsenek különleges elvárásaim.

– A Madách produkcióira nem is jellemző, hogy könnyű táncos megoldásokat keressenek.

– Éppen ellenkezőleg: annak idején azért vállaltam el Bombalurina szerepét a *Macskák* hat előadására a szegedi Dóm téren, mert Seregi Lászlóval

dolgozhattam. Ő már régebben a fejébe vette, hogy én táncos vagyok, és ettől nem lehetett semmilyen módon eltántorítani. Minden előadásomat megnézte, ezért is fáj annyira, hogy a *Mary Poppins* bemutatóját már nem érte meg. A próbák elején találkoztunk, akkor mondtam neki, hogy most valami olyan van készülődésben, ami neki is nagyon fog tetszeni.

– Hogyan próbált Seregi Lászlóval a Macskákra?

– Az elmúlt évtizedben minden munkáját láttam. Felkészültem rá. A próbák alatt a Madách Színház balett-termében szó szerint küzdöttünk egymással, de pontosan erre vágytam: a kínnal felérő tanulásra, amikor már a fájdalomtól nem tudok felállni, de Seregi újra és újra visszaküld a jelenet elejére, hogy akkor most még egyszer menjünk végig az egészen. Amikor már két órán keresztül azt csináltam, amit mondott, s végül már csak négykézláb tudtam mászni a balettszőnyegen, odajött hozzám, lenyalta a karomról az izzadtságot, és annyit mondott: „Jól van, mára elég lesz”. Az utat tanultam meg tőle: azt, hogy minden mozdulatnak van eleje és vége, de útja is, amit meg lehet mutatni a nézőnek.

– A fellépések mellett marad ideje arra is, hogy balettot nézzen?

– Nagyon jó barátom Bajári Levente, amikor ő fellép, sokszor ott vagyok az Operában. Imádom az orosz irodalmat, úgyhogy a *Karamazov testvérek* legalább háromszor láttam már, de nem tudom megenni: egy lélekmosással ér fel, ha balettot nézhetek. Néhány éve Szentpéterváron igazán különleges élményben volt részem, amikor Csajkovszkij városában nézhettem meg *A hattyúk tavát*. Baletteloadást látva mindig elcsodálkozom, hogyan képesek mindegyik a táncosok a testükkel.

OROSZLÁN SZONJA
A MACSKÁKBAN (SZEGED)

Lenyűgöz, ahogy rajzolnak a színpadon a végtagjaikkal, az élmény olyan intenzív, hogy minden érzékszervemre hat. És hiába táncolok sokat, amikor például Levente néz meg engem egy előadásban, már előre izgulok, nehogy elrontsak egy lépést vagy egy mozdulatot. És ilyenkor aztán hiába gyözköd, hogy őt nem az érdekli, mert nem a hibát keresi.

– A nézők többsége csak egyszer lát egy produkciót, ön viszont ezek szerint szereti újranézni, ami tetszik. Milyen különbségeket vesz észre az egyes előadások között?

– Rengeteg apróságot, de nem feltétlenül bakikra gondolok. Ott van például a tánckar, ahol elvileg mindenkinek ugyanazt kell csinálnia. Én mégis azonnal észreveszem, ha valaki kiemelkedik a tömegeből, vagy ha egy kicsit másképp csinál egy mozdulatot. A színpad nagyon erős nagyító, amely megmutatja, valójában milyen a játékos személyisége. A valódi egyéniségről az ember nem tudja levenni a

szemét. A saját szakmából hozhatnám példaként a musicalek kórusát is, ahol elsősorban alázatosnak kell lenni, senki sem kezdhet el szólózni: ez a csapatmunka szépsége, hogy csak együtt sikerülhet. Talán azért is vonz annyira a balett és az opera világa, mert fegyelmezett emberként szívesen veszek ebben részt.

– A fiatalokat nem könnyű becsalogatni se opera-, se klasszikus baletteloadásokra. Hogyan lehet megszerettetni velük ezeket a műfajokat?

– Én zenészcsaládban nőttem fel, a komolyzene mindig is természetes közegem volt. Ezért aztán biztosan egészen kis korban kezdeném a „beszoktatást”, persze valami könnyebb művel, a *Hófehérkével* vagy a *Diótörővel*. És amellet, hogy fontos lehet egy korai, meghatározó találkozás a komoly műfajokkal, nyilván meg is kell rájuk érn: tizenéves koromban én sem jártam sűrűn az Operaházba, most viszont ez az, ami a leginkább kikapcsol. ○

ÉDESKETTÉS HÁRMASBAN –
OROSZLÁN SZONJA ALFÖLDI RÓBERTTEL

„Egy új
ember
született”

Bakó Máté

Közel egy éve az egyik próba során kialakult komoly sérülése után közölték vele az orvosok, hogy nemcsak a premiert nem tudja majd végigcsinálni, de várhatóan a táncolást is végleg abba kell hagynia. Bakó Máté első magántáncos, aki azóta sikeresen felépült, kilátástalan helyzetből indulva kitarásával bizonyította, hogy nem létezik lehetetlen.

Krupa Zsófia

Lenyűgöző higgadsággal és visszafogottsággal mesél az elmúlt egy év eseményeiről, a dolgokat a maguk természetességében kezelve. Miközben beszél az egész karrierjét fenyegető sérülésről, szeméből halvány szomorúság mellett elsősorban erő, valamint mindent átható tenni és bizonyítani akarás sugárzik. Elmondása szerint a sérülés előzményeként az állandó fájdalomérzet már sokkal régebről datálható: „Tizenhat évesen egy iskolai órán az egyik lány emeléskor összecsiszolt két csigolyám, ezért az Operaháznál töltött tizenhárom évem alatt szinte egyáltalán nem volt olyan előadásom, amikor ne fájt volna a hátam. Mindig ügyeltem rá, hogy erős legyen a hátizmom, a hasizmom, a derekam, próbáltam a maximumot kihozni a helyzetből, mégis hiányzott valami. A néző általában nem látta, nem is láthat-

ta, milyen fájdalmaim vannak. Többször előfordult olyan, hogy alig tudtuk elkezdeni a második felvonást, mert annyira beállt a derekam, hogy a takarásban hűtő spray-vel fújták a hátamat, hogy folytatódhasson az előadás. Sokáig csak annyit állapítottak meg, hogy porckorong-kitüremkedésem van.”

2012 márciusában azonban a *Don Quijote* bemutatójára készülve, az első színpadi próbáról hazafelé már érezte, nagy baj van. A leírhatatlan fájdalomtól függetlenül sem tudta rendesen megemelni a lábát. A pár napnyi pihenés és a gyógyszerek mit sem segítettek, kénytelen volt ezért a premierhéten lemondani az előadást. Egy hosszúra nyúlt MRI-vizsgálat kimutatta, hogy csigolyáinál két helyen is sérv található, amiből az egyik ki is van szakadva. Egy idegspecialista megállapította, hogy

Fotó: Gács Tamás

műtét ellenére sem fog tudni többet táncolni. Szerencsére műtét helyett ezen a napon két olyan szakember telefonszámát kapta meg, akiknek – valamint saját akaraterejének – azt köszönheti, hogy ma már újra színpadra tud állni. Úgy számol be erről az időszakról, mintha egy rossz álom lenne, mintha elvesztett volna valamit a belső lényegéből. A múlt latolgatása helyett azonban arra a rendíthetetlen elhatározásra jutott, hogy megmutatja azt, ami eddig még táncosnak nem sikerült: egy ilyen komoly sérülésből is vissza lehet térni, csak akarat kérdése az egész. „Jó pár hétig borzalmas lelkiállapotban voltam. Azt éreztem, hogy minden, amit elértem a szakmában, az életben, amit annyira szerettem, azt el kell veszítenem. Vagyis nem úgy döntök, hogy elhagyom a pályát, hanem elveszítem – a kettő nem ugyanaz. Hogy ebből mennyi látszódik a külvilág felé, az szerintem az egyén intelligenciáján múlik. Én nem szeretem, ha ennek mások is szemtanúi, én inkább otthon szoktam kiadni magamból a dolgokat. A feleségem ezalatt mindvégig mellettem volt,

BAKÓ MÁTÉ, FELMÉRY LILI – A DIÓTÖRŐ

és nagyon sok mindenben segített, ő tartotta bennem a lelket. Még most visszagondolva is elmondhatatlan érzés volt hazamenni, és közölni vele, hogy nincs tovább. Heteken át nem tudtam, mi lesz, mihez fogok kezdeni. Ha valamennyire felgyógyulok, talán elmehetek tanítani. Ebben az időszakban Jakubovics Mónika gyógytornász és Dr. Andródy József akupresszológus segítségével egyfolytában csináltam a gyakorlatokat, és a hét minden napján jártam idegkezelésekre. Egyikük sem mondta, hogy biztosan helyre fognak hozni, mégis biztattak, hogy ne adjam fel. Akkor én is ezt mondogattam magamnak a tükör előtt otthon, hogy «nem adhatod fel, mert eddig sem adtál fel semmit». Ezután kezdett el pislákolni egy halvány reménysugár, hogy az egészsége és a karrierje is megmenthető. Meggyőződése, hogy ebben nagyrészt és elsősorban a kitarása segített, mint minden fontos előrelépésnél az életben.

Hónapokon át tartó, hosszú és megterhelő kezeléseik segítségével nyár

végére eljutott oda, hogy ismét próbálni kezdhették. Ősszel három hétre Katarba küldték, ahol az *Aidában* Íziszt és Oziriszt táncolták kolléganőjével, Weisz Sárával. A decemberi *Diótörőben* pedig Felméry Lilivel már itthon is fellépett, igaz, az akupresszológus szakember az előadások alatt mindvégig jelen volt a háttérben, és kezelte őt. Tizenhárom év után most először tapasztalhatta meg, milyen is fájdalommentesen táncolni.

Jelenleg még nem tudja pontosan, milyen új balettszerepek várnak rá, az biztos, hogy tavasszal a *Makrancos Kata* két előadásában láthatjuk viszont. De Bakó Máté addig sem ül tétlenül, a világ több irányba is kinyílt számára. Felkérést kapott a Madách Színházban a *Macskák* harmincéves jubileumi előadására, melyben Mefisztulész szerepét alakítja, amit már csak azért is megtisztelőnek érez, mert a nagyra tartott Szakály György korábbi, híres szerepéről van szó. Még bőven a kilátástalan jövőt mutató gyógyulás időszakában, felesége unszolására

jelentkezett az egyik kereskedelmi csatorna sorozatszereplő-válogatójára is, ahol megtetszett az alkotóknak, és most már a második epizód szerepet kapja egy tévésorozatban. A televízió ugyan távol áll a balett világtól, de nincs ellenére a filmezés, mindig is szerette volna kipróbálni. Kérdésemre, hogy új időszámításnak érzi-e a felgyógyulást követő időszakot, azt válaszolja: „Nemcsak egy új időszámítás, hanem egy új élet kezdődött. Sok kérdést tettem fel magamnak azzal kapcsolatban, hogy ezt miért kellett átélnem. A történet sok mindenre felnyitotta a szemem, olyanokra, amikre előtte nem figyeltem, amikre nem voltam nyitott. Most máshogy is állok a munkához. Könnyekig meghatott, amikor pár alkalom után először a színpadra mehettem próbálni. Elkezdtem értékelni a feladataimat, amelyek korábban megszokott rutinná váltak. Nem kívánom tehát, hogy bár ne történt volna meg, mert ezen keresztül egy új ember született.”

„A sodró lendületű, mindvégig áradó és önkéntelenül is magával ragadó zene Ralf Weikert avatott vezényletével sokszor lenyűgöző, máskor finomságaival gyönyörködtető volt, a közel két és fél óra, szünet nélküli játékidő – bár Wagner esetében nem ismeretlen – nem jelentett problémát a közönségnek. Kimagaslóan teljesített az Énekkar, igényes és terjedelmes számaikat összeszedetten, látható igyekezettel adták elő. A *Fonódal* és a *Matrózda* is szép teljesítménye volt az előadásnak. Külön dicséret illeti a férfikart a kissé fésületlen, de épp ezért bájos matróztáncért (koreográfus: Horváth Csaba).”

(FÜLÖP KÁROLY: HOL LANDOL A REPÜLŐ FANTOM? – Opera-Világ.hu)

Január 19-én hatalmas sikerrel mutatta be az Operaház Richard Wagner: *A bolygó hollandi*jának ösváltozatát Szikora János rendezésében, Ralf Weikert vezényletével. Íme egy csokorra való a megjelent kritikákból.

A bolygó hollandi

„Győzött *A bolygó hollandi* sosem játszott ösváltozata a Magyar Állami Operaház színpadán, s nem csupán úgy, hogy a Férfi és Nő egymásra találásának apoteózisa megvalósult. Egy merész vállalkozás, amely alkalmas arra, hogy ismét Budapestre irányítsa a világ operabarátainak figyelmét, sejtetőleg felhívja a figyelmet arra is, hogy ha Wagner változtatott is később a zenedrámáján, ez az első kísérlete is méltó arra, hogy jelen legyen az operaszínpadokon és a lemezipiacon. A művészeket és hallgatókat fizikailag egyaránt megpróbáló produkció lenyűgözte a közönséget, amely hosszan tartó ünnepléssel hálálta meg az élményt.”

(MUZSAI ANDRÁS: A BOLYGÓ HOLLANDI ÉS SENTA BALLADÁJA – Infovilág.hu)

„Ezt a hátborzongatóan fenséges előadást tulajdonképpen mindenkinek látnia kellene: a kenneknek és liebhabereknek azért, mert a mű eredeti verziójában olyan ízekre lelhetnek, amelyeket eddig aligha kóstoltak, a többieknek pedig, mert nagy mű nagyszerű előadását élvezhetik.”

(BENCsik GÁBOR – Magyar Demokrata)

„... ebben a két és fél óra, szünet nélküli előadásban lenyűgöző teljesítményt nyújt a zenekar és a karmester, s Rálik Szilvia (Senta) és Kálmándi Mihály (a hollandi) hangja is kellőképpen gyönyörködtető.”

(KOVÁCS BÁLINT: MAJD A SZAVAK ELMONDJÁK – Egyfelvonás.postr.hu)

„Summázva tehát: énekesünk és zenekarunk, karmesterünk (karmestereink?) vannak egy olyan Wagner-előadáshoz, melyre büszkék lehetünk.”

(KOLOZSI LÁSZLÓ: NORVÉGOK HELYETT SKÓTOK – Fidelio.hu)

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2012

2013

március

1	P	19	Turandot Giacomo Puccini
2	Szo	19	Xerxes Georg Friedrich Händel
3	V	11	„Musica e Parole” kamarakonzert
3	V	11	Elfújta a szél A. Dvořak - Rácz Z. - Pártay L.
3	V	19	Turandot Giacomo Puccini
5	K	19	Turandot Giacomo Puccini
6	Sze	18	Anyegin Pjotr Iljics Csajkovszkij
7	Cs	19	Elfújta a szél A. Dvořak - Rácz Z. - Pártay L.
8	P	19	Anyegin Pjotr Iljics Csajkovszkij
9	Szo	19	Turandot Giacomo Puccini
10	V	11	Anyegin Pjotr Iljics Csajkovszkij
10	V	19	Elfújta a szél A. Dvořak - Rácz Z. - Pártay L.
12	K	19	Anyegin Pjotr Iljics Csajkovszkij
13	Sze	19	Bánk bán Erkel Ferenc
16	Szo	11	Elfújta a szél A. Dvořak - Rácz Z. - Pártay L.
16	Szo	19	Bánk bán Erkel Ferenc
17	V	11	Anyegin Pjotr Iljics Csajkovszkij
17	V	19	Elfújta a szél A. Dvořak - Rácz Z. - Pártay L.
19	K	19	Bánk bán Erkel Ferenc
20	Sze	19	Anyegin Pjotr Iljics Csajkovszkij
21	Cs	19	Anyegin P. I. Csajkovszkij - K.-H. Stolze - J. Cranko balett
22	P	19	Anyegin P. I. Csajkovszkij - K.-H. Stolze - J. Cranko balett
23	Szo	11	Pomádé király új ruhája Ránki György
23	Szo	19	Bánk bán Erkel Ferenc
24	V	11	Pomádé király új ruhája Ránki György
24	V	19	Anyegin P. I. Csajkovszkij - K.-H. Stolze - J. Cranko balett
25	H	19:30	BEATLES50!
26	K	17	Parsifal Richard Wagner
27	Sze	19	Anyegin P. I. Csajkovszkij - K.-H. Stolze - J. Cranko balett
28	Cs	19	Máté-passió J. S. Bach - F. Mendelssohn
29	P	17	Parsifal Richard Wagner
30	Szo	19	Máté-passió J. S. Bach - F. Mendelssohn
31	V	19	Messa Di Gloria; Parasztszünet Pietro Mascagni

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

2012

2013

április

1	H	16	„Musica e Parole” kamarakonzert
1	H	17	Parsifal Richard Wagner
2	K	19	Messa di Gloria; Parasztszünet Pietro Mascagni
3	Sze	18	Tosca Giacomo Puccini
4	Cs	19	Tosca Giacomo Puccini
5	P	19	Szentivánéji álom F. Mendelssohn - Seregi L.
6	Szo	11	Szentivánéji álom F. Mendelssohn - Seregi L.
6	Szo	19	Rigoletto Giuseppe Verdi
7	V	11	Tosca Giacomo Puccini
7	V	19	Szentivánéji álom F. Mendelssohn - Seregi L.
8	H	19	Stiffelio Giuseppe Verdi
9	K	19	Tosca Giacomo Puccini
10	Sze	18	Rómeó és Júlia Sz. Prokofjev - Seregi L.
11	Cs	19	Tosca Giacomo Puccini
12	P	18	Rómeó és Júlia Sz. Prokofjev - Seregi L.
13	Szo	11	Rómeó és Júlia Sz. Prokofjev - Seregi L.
13	Szo	16	Dalszínház utcai dalestek
13	Szo	19	Tosca Giacomo Puccini
14	V	11	Pomádé király új ruhája Ránki György
14	V	18	Rómeó és Júlia Sz. Prokofjev - Seregi L.
16	K	19	Tosca Giacomo Puccini
17	Sze	18	Arabella Richard Strauss
18	Cs	19	A makrancos Kata Goldmark K. - Hidas F. - Seregi L.
19	P	18	Arabella Richard Strauss
20	Szo	11	Pomádé király új ruhája Ránki György
20	Szo	19	A makrancos Kata Goldmark K. - Hidas F. - Seregi L.
21	V	11	A makrancos Kata Goldmark K. - Hidas F. - Seregi L.
21	V	18	Arabella Richard Strauss
22	H	19:30	A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara - az Operaház együttesének koncertje
23	K	18	Arabella Richard Strauss
24	Sze	19	A makrancos Kata Goldmark K. - Hidas F. - Seregi L.
25	Cs	19	Pillangókisasszony Giacomo Puccini
26	P	18	Arabella Richard Strauss
27	Szo	11	Pomádé király új ruhája Ránki György
27	Szo	19	Pillangókisasszony Giacomo Puccini
28	V	11	Tosca Giacomo Puccini
28	V	16	„Musica e Parole” kamarakonzert
28	V	18	Arabella Richard Strauss
30	K	19	Pillangókisasszony Giacomo Puccini

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

2013

március

1	P	19	Pas de trois	
2	Szo	19	Pas de trois	
3	V	19	Pas de trois	
7	Cs	18	Don Giovanni Wolfgang Amadeus Mozart	
8	P	15	Don Giovanni Wolfgang Amadeus Mozart	
9	Szo	11	Don Giovanni Wolfgang Amadeus Mozart	
10	V	18	Don Giovanni Wolfgang Amadeus Mozart	
14	Cs	19	Turandot Giacomo Puccini	
16	Szo	11	Turandot Giacomo Puccini	
17	V	19	Turandot Giacomo Puccini	
22	P	19	Primavera 13 – János vitéz Kacsóh P. Győri Nemzeti Színház	
25	H	19	Primavera 13 – Rigoletto G. Verdi Szegedi Nemzeti Színház	
27	Sze	19	Primavera 13 – Az álarcosbál G. Verdi Kolozsvári Magyar Opera	

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

2013

április

4	Cs	18	János vitéz Kacsóh Pongrác	
5	P	18	János vitéz Kacsóh Pongrác	
6	Szo	18	János vitéz Kacsóh Pongrác	
7	V	11	János vitéz Kacsóh Pongrác	
7	V	18	János vitéz Kacsóh Pongrác	
11	Cs	18	Don Carlos Giuseppe Verdi	
12	P	18	Don Carlos Giuseppe Verdi	
13	Szo	11	Don Carlos Giuseppe Verdi	
14	V	18	Don Carlos Giuseppe Verdi	
18	Cs	18	Aida Giuseppe Verdi	
20	Szo	18	Aida Giuseppe Verdi	
21	V	11	Aida Giuseppe Verdi	
24	Sze	18	Aida Giuseppe Verdi	
25	Cs	18	János vitéz Kacsóh Pongrác	
26	P	18	János vitéz Kacsóh Pongrác	
27	Szo	11	János vitéz Kacsóh Pongrác	
27	Szo	18	János vitéz Kacsóh Pongrác	
28	V	11	János vitéz Kacsóh Pongrác	
28	V	18	János vitéz Kacsóh Pongrác	

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

nyitás
2013

03⁰¹

Jegyek február 1-től az Operaház, március 1-től az Erkel Színház jegypénztáiraiban is válthatók!

több mint 80 előadás | modern balett-estek
a legnépszerűbb nagyoperák | Facebook-karzat
OperaKaland | családi és gyerekprogramok

 PERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.facebook.com/operahaz
www.opera.hu/erkel